

Telegraful Român

Anul 164 • nr. 5-8

1 și 15 februarie 2016

COMUNICAT DE PRESĂ al Secretariatului Sinaxei privind *Sinaxa* *Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe,* Chambésy, 21-27 ianuarie 2016

La invitația Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Sinaxa Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe Autocefale a avut loc la Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy-Geneva, în perioada 21-28 ianuarie 2016. La Sinaxă au fost prezenți următorii Întâistătători: Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Patriarhul Teodor al Alexandriei, Patriarhul Teofil al Ierusalimului, Patriarhul Kiril al Moscovei, Patriarhul Irineu al Serbiei, Patriarhul Daniel al României, Patriarhul Neofit al Bulgariei, Patriarhul Ilia al Georgiei, Arhiepiscopul Hrisostom

2016. În acest sens, Întâistătătorii cheamă, cu smerenie, harul și binecuvântarea Preasfintei Treimi și solicită stăruitor rugăciunile pleromei Bisericii, ale clericilor și laicilor, pentru perioada rămasă până la Sfântul și Marele Sinod, precum și pe durata lucrărilor acestuia.

Temele aprobate oficial pentru a fi examinate și adoptate de Sfântul și Marele Sinod sunt: *Misiunea Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană, Diaspora Ortodoxă, Autonomia și modul proclamării acesteia, Sfânta Taină a Cununiei și impediamentele la căsătorie,*

al Ciprului, Arhiepiscopul Anastasie al Albaniei, Arhiepiscopul Rastislav al Ținuturilor Cehe și Slovaciei.

Următorii Întâistătători nu au putut fi prezenți: Preafericirile Lor Patriarhul Ioan X al Antiohiei și Mitropolitul Sava al Varșoviei și al Întregii Poloniei, din motive de sănătate, și Arhiepiscopul Ieronim al Atenei și al Întregii Elade, din motive personale. Totuși, toți cei trei Primați au fost reprezentați de către delegațiile oficiale ale Bisericilor lor.

Primații Bisericilor Ortodoxe s-au întâlnit pentru a finaliza textele destinate Sfântului și Marelui Sinod. În cadrul Sinaxei, duminică, 24 ianuarie, a fost oficiată Sfânta Liturghie la Sfânta Biserică stavropighială *Sfântul Pavel*. Împreună cu Patriarhul Ecumenic, Preafericirile Lor și șefii delegațiilor Bisericilor Ortodoxe au consluit la Liturghie, cu excepția conducătorului delegației Patriarhiei Antiohiei.

În timpul Sinaxei, ale cărei sesiuni au fost ținute în duhul apostolic al „adevărului în iubire” (*Efeseni 4, 15*), în acord și înțelegere, Întâistătătorii au afirmat decizia lor de a convoca Sfântul și Marele Sinod. Sinodul va avea loc la Academia Ortodoxă din Creta, în perioada 16-27 iunie

Importanța postului și a respectării acestuia astăzi, Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine. La hotărârea Primaților, toate documentele aprobate vor fi făcute publice.

Întâistătătorii au discutat și hotărât, de asemenea, înființarea unui Secretariat Panortodox, regulamentul de funcționare a Sinodului, participarea observatorilor eterodocși la începerea și încheierea lucrărilor, precum și costurile bugetare ale Sinodului.

De asemenea, Întâistătătorii și-au exprimat susținerea față de creștinii prigoniți din Orientul Mijlociu și preocuparea constantă față de cei doi Mitropoliți răpiți: Paul Yazigi, din partea Patriarhiei Antiohiei, și Gregorios Yohanna Ibrahim, din partea Arhiepiscopiei Siro-iacobite.

Lucrările Sinaxei s-au încheiat în seara zilei de miercuri, 27 ianuarie 2016, prin discursul de încheiere al Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Președintele Sinaxei.

Dat la Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice din Chambésy-Geneva, în data de 27 ianuarie 2016

Secretariatul Sfintei Sinaxe

Împăcarea cu Dumnezeu și înnoirea vieții, prin Tainele Bisericii

Duminica Înțoarcerii Fiului risipitor a fost rânduită de Sfânta Biserică la începutul Triodului, perioada pocăinței și a smereniei, pentru a ne oferi tuturor un model de revenire la dragostea Tatălui ceresc, după încercările păcătoase ale libertății, care ne-au exilat în țara pierzaniei.

Orice păcat pe care îl săvârșim noi este, mai întâi de toate, o încălcare a ascultării față de Dumnezeu și față de poruncile Lui mântuitoare, care atrage după sine o slăbire a conlucrării noastre cu harul divin, rămânând fără ajutor. Prin „*excesul de libertate*” pe care ni-l asumăm ca pe un drept propriu, când păcătuim, încălcăm voia lui Dumnezeu și, în egală măsură, supărăm și pe cei din jurul nostru, greșind „*la cer și înaintea*” (Lc. 15, 21) părinților, fraților sau semenilor noștri.

Dumnezeu, prin *iubirea* Sa nemărginită, nu dorește moartea celui păcătos, „*ci să se întoarcă și să fie viu*”, cum rostim în rugăciunea Spovedaniei. El se află permanent în stare de așteptare, gata să iasă în întâmpinarea întoarcerii noastre din exilul păcatului. Încă de la creație, Dumnezeu a lăsat în om glasul Său, glasul *conștiinței*, care să-l trezească din somnul păcatului și să-l îndrume pe calea pocăinței și a întoarcerii pe calea mântuirii. Conștiința ne oferă drept criteriu moral de judecare a faptelor noastre *Legea Morală* dumnezeiască, *sfințenia* lui Dumnezeu, spre care am fost zidiți, devenind astfel *primul judecător* al nedreptăților noastre.

Conștiința ne face să ne dăm seama de starea gravă a căderii în care ne aflăm, datorită păcatelor săvârșite, ajungând la momentul „*venirii în sine*” (v. 17), când ne amintim de dragostea, de căldura și de îndestularea din

(continuare în p. 2)

† LAURENȚIU,

Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Din cuprins:

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula

**Educația religioasă a preotului,
parte integrantă a misiunii
anului 2016 | pagina 2**

Pr. Lect. Univ. Dr. Dorin Opriș

**Actualitate și perspective
în dialogul educației religioase cu școala
românească (I) | pagina 4**

† Visarion, Episcopul Tulcii

**Nicolae Ivan – în conștiința „Vieții
Ilustrate” din Sibiu | pagina 6**

Anul omagial al educației religioase

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Educația religioasă a preotului, parte integrantă a misiunii anului 2016

M-am bucurat foarte mult atunci când Sfântul Sinod a dăruit anul 2016 cercetării și îmbunătățirii educației religioase în rândul tinerilor. Mi-am adus însă aminte de cuvintele Părintelui Patriarh Daniel care spunea că „toți suntem tineri, de vârste diferite...”. De aceea scriu rândurile de față, pretext unei cercetări mai ample pe care o propunem în cadrul acestui demers educațional legat de religios și credință, de religiozitate și credincioșie. Unde ne situăm ca preoți în acest context? Oare e suficient că am absolvit școala teologică, că am absolvit cursurile de pregătire și că am obținut niște grade profesionale? Unde este punctul de la care un preot se poate socoti drept educat religios? Anul trecut, cu *sindromul orei de religie* și momentul #Colectiv, ne-a pus în situația de a ne redescoperi o serie de limite în comunicare, în conținuturi ale cunoașterii și în umanismul nostru creștin. Afișajul de bord, ca să mă exprim tehnic, arată că avem probleme de alimentare și cu softul computerului de bord. Că avem tendința de a confunda lucrurile, planurile de dialog, că argumentăm cu Biserica, Trupul Tainic al Mântuitorului Hristos, când avem probleme administrativ-comunicaționale și ne surescităm administrativ când avem de a face cu mistica concordiei sociale, cu acceptarea dialogului ca formă a ascezei întru Cuvânt.

Din toată zdroaba lucrurilor de acum mi se pare limpede că avem de îndreptat propriul comportament, de reasumat cultura creștină în toată lucirea ei de dimineață a Învierii. Aroganțele instituționale nu-și au locul, nu suntem altfel decât ceilalți și deseori am coborât discursul nostru la nivelul unor funcționari de pripas. Sunt încă marcat de atitudinea preotului care negocia cu televiziuni informații despre înmormântarea unei baptiste altundeva decât în cimitirul parohial, de parcă ar fi candidat la premiile Emmy pentru indolență pastorală, și de nefericitul profesor de religie din Vâlcea care făcea un act de bravură educațională din a prezenta fotografii mizerabile fetelor din clasa la care predă. Să ne înțelegem bine, acum când știm că orice scamă pe reverendă înseamnă scandal, când toată lumea e cu ochii pe noi. Nu înseamnă că ochiul public e mai important decât ochiul lui Dumnezeu, însă se pare că celui căruia nu-i pasă de Dumnezeu nici expunerea la oprobiul public a Bisericii nu i se pare mare lucru. Poate că prima lecție a educabilității religioase a preotului ține de redobândirea bunului-simț pastoral, alcătuirea grijulie a unei atitudini părintești în care nu încap orgoliul, aroganța și autoritatea arogantă. Asta înseamnă a te reactiva ca om de legătură între Dumnezeu și comunitate, a te lega indisolubil de conținutul mărturisitor al comunității peste care Domnul Hristos te-a așezat păstor.

A doua lecție de pedagogie pastorală pe care trebuie să ne-o asumăm în raport cu educația religioasă a preotului ține de capacitatea de a ne identifica propriile limite de educatori. Am uitat de foarte mult timp să evaluăm cu onestitate mijloacele prin care ne autoeducăm pentru a fi izvor curat de educare spirituală celor

din jur. Mai ales că știm că educația nu este un act de sens unic, în care noi doar emitem, iar credincioșii ascultă asemeni unor oameni așezați în fotoliul unei piese de teatru. Sau, mai rău, în tribunele unui spectacol omagial... Trebuie să insistăm în a ne analiza stilul educațional, propunându-ne onest modificările și corecțiile de stil necesare. Un pedagog italian modern, Salvatore Porceluzzi, amintește mereu că suntem toți educabili, propunându-ne să restaurăm apetitul educării prin nevoia de creștere a mediului în care activăm (vol. *Siamo tutti educabili*, Effata Editrice, 2015, 142 p.). Mediul în care păstori azi ne cere restartări în pedagogie pastorală. A ne asuma limitele noastre înseamnă a ne deschide la muncă pastorală dincolo de zidurile locașului parohial, dincolo de „lista postului”, la asumarea unei linii pastorale dinamice. Tinerii ne-au dovedit că s-au săturat să fie obiecte în Biserică, ne-au descoperit șubrezenia unor construcții pastorale în care refuzăm să explicăm coerent ce anume determină atitudinea noastră în anumite contexte, de ce anumite tare educaționale nu sunt acceptabile, de ce nu tot ce prezintă presa este adevăr. Când spun aceasta nu o fac însă să scuz abuzurile noastre, ale preoțimii, în raport cu atitudinile prin care dăm prilej de sminteală lumii care ne vânează. Cred însă că nu este admisibil să etichetăm tinerii cu majusculele propriei noastre suficiențe. Cazul profesorului de religie din București care prezenta copiilor cât de satanică este muzica rock în plină criză Colectiv dovedește, dincolo de proasta cunoaștere a mecanismelor comunicării, o gravă criză de pedagogie: pe o rană încă arzând în acidul manipularii nu se toarnă acidul criticismului suficient. Ieșirea din suficiență presupune însă educarea noastră ca preoți pentru respectul experienței celui alt și pentru creșterea unei vieți interioare mai atente, mai vii. A ne educa religios nu înseamnă doar a ne cunoaște mărturisirea de credință, ci și a construi modul nostru de adresare către lume a acestei mărturii. Fără ură și suficiență, în compătimire și discreție.

Rod al unei foarte atente creșteri interioare, educabilitatea preotului nu poate rămâne mereu doar un proiect pe hârtie. Avem nevoie să creștem, să depășim imaginea pe care ne-am creat-o și alții au augmentat-o prin tot felul de caricaturizări. Aceasta înseamnă un efort comun. O nevoie permanentă. Educabilitatea înseamnă un efort de umanizare a misiunii noastre, în favoarea îndumnezeirii persoanei umane care suntem și a celor dăruiti nouă drept contemporani, candidați la Înviere. Vom prezenta, prin îngăduința redacției Telegrafului Român, pe parcursul acestui an, o serie de teme de meditație întru educația pastorală a preotului. Fără a dispune de cheile unei ultimative alternative, pentru a propune un dialog consistent pe temă. Pentru că a reinvăța să vorbim între noi despre lucrurile serioase ale misiunii face parte, nu-i așa, din educarea preoției noastre pentru a fi dinamică, minune și Taină deopotrivă.

Împăcarea cu Dumnezeu și înnoirea vieții, prin Tainele Bisericii

(urmăre din p. 1)

casa Tatălui nostru cel ceresc, de care singur s-a îndepărtat. Glasul lui Dumnezeu din noi ne trezește la realitate, dar ne și ajută să luăm hotărârea de îndreptare, pentru a scăpa din moartea pe care noi înșine ne-am pregătit-o. Cuvintele Fiului risipitor: „*Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi*” (v. 18) au constituit începutul întoarcerii sale prin întoarcerea pe calea mântuirii.

Același glas al conștiinței apare și în sufletele noastre împovărate de păcate, când ne îndreptăm spre „*baia lacrimilor*” sau *Taina Spovedaniei*. Conștiința păcatului, care produce o adâncă părere de rău pentru îndepărtarea de Dumnezeu, o adevărată căință, întărită de hotărârea de îndreptare ne călăuzesc pe noi pe calea întoarcerii spre Hristos, Care ne așteaptă cu brațele deschise pentru a ne cuprinde în nemărginita Sa iubire de oameni, iertându-ne toate păcatele noastre mărturisite cu sinceritate în fața părintelui duhovnicesc.

Mărturisirea păcatelor se face înaintea Mântuitorului Hristos, Care cunoaște lăuntrul ființei noastre și de Care nu putem ascunde nimic. De aceea spovedania trebuie să fie *sinceră, corectă și completă*, pentru a se dobândi ușurarea de povara cea grea a păcatelor noastre. Păcatele trebuie rostite pe nume pentru a fi eliminate din viața noastră, lăsând locul remediei duhovnicesc prin practicarea virtuților. Fiecare păcat, dintre cele care generează o sumedenie de alte păcate, are o *virtute* care îl poate învinge și ne conduce pe calea îndreptării noastre spirituale. Lucrarea tainică a duhovniciei este un act al conlucrării noastre cu harul, un act de *sinergie*. Păcatele mărturisite cu credință smerită sunt iertate de Mântuitorul sufletelor noastre și șterse din cartea vieții noastre de către îngerul nostru păzitor, care, la sfârșitul vieții noastre, va pune această carte în balanța Dreptului Judecător. Osteneala bună a vieții noastre, curățată de păcatele mărturisite și îndreptată prin împlinirea canonului, ca medicament spiritual, va atârna în favoarea mântuirii noastre.

Datorită sincerității și profunzimii ei, mărturisirea Fiului risipitor, revenit spre dragostea tatălui care l-a întâmpinat, a fost urmată de o *restabilire totală* a lui prin îmbrățișarea de către tatăl, prin îmbrăcarea și încălzirea lui cu haină și încălțăminte noi, dar mai ales prin primirea inelului, semnul reconcilierii sale cu tatăl. Tot așa se întâmplă și cu noi care ne întoarcem din țara îndepărtată a păcatului spre împăcarea cu Dumnezeu, prin *Taina Spovedaniei*, pregătitoare pentru *Taina Împărtășaniei*, spre înnoirea vieții noastre. Harul Duhului Sfânt, Care ne iartă păcatele, ne face să simțim dragostea jertfelnică a Tatălui ceresc. El ne ajută să schimbăm haina ruptă și învechită de păcat, printr-o haină nouă, pentru a ne pregăti pentru Cina Domnului, Sfânta Euharistie. Tot harul divin ne înnoiește încălțămintea distrusă de călătoria zadarnică pe calea păcatului, pentru a umbla pe calea cea strâmtă, cu Hristos și în Hristos.

Împăcarea deplină cu Dumnezeu și înnoirea vieții noastre se realizează prin *Taina Euharistiei*, prin care pregustăm din bunătațile raiului, la Masa Împărăției, unindu-ne cu Hristos și devenind purtători de Hristos sau „*hristofori*”, prin împărtășirea cu *Cinstitul Său Trup și Scumpul Său Sânge*. Vițelul cel îngrășat și junghiat pentru ospățul primirii celui care „*mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” (v. 25) este Mântuitorul lumii, Iisus Hristos, Care Și-a dat viața pentru răscumpărarea omenirii și ne împărtășește din Jertfa Sa mântuitoare, la fiecare Sfântă Liturghie, care este și Taină, și Jertfă.

Pentru primirea la Masa Împărăției trebuie să avem înnoită întreaga noastră îmbrăcăminte, prin *Taina Spovedaniei*, dar să fim pregătiți să răspundem iubirii divine, prin iertarea tuturor care ne-au greșit. Și fiul cel mare, ascultător, a fost readus la starea de comuniune cu familia sa, de dragostea nepărtinitoare a tatălui, care i-a spus aceste cuvinte: „*Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” (v. 31).

Spovedania și Împărtășania sunt Tainele împăcării cu Dumnezeu și ale înnoirii vieții noastre. Pentru a ne face părtași, chiar nevrednici fiind, de așa de mari daruri trebuie să ne pregătim continuu provocând în ființa noastră foamea și setea după Dumnezeu, folosindu-ne de rânduielile și Tainele Bisericii pentru a călători cu Hristos în toată viața noastră, spre câștigarea mântuirii.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Vineri, 1 ianuarie. Î.P.S. Sa a săvârșit la Catedrala mitropolitană din Sibiu rânduiala liturgică specifică pentru noaptea dintre ani și a adresat credincioșilor un cuvânt de binecuvântare. Dimineața, în același loc, a oficiat Sf. Liturghie și slujba de Tedeum și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

Duminică, 3 ianuarie. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sf. Trei Ierarhi” din municipiul Făgăraș. La final, Î.P.S. Sa a mulțumit preotului Vasile Onciu pentru întreaga activitate sacerdotală, fiind ctitorul bisericii din cartierul Făgăraș-Combinat, ieșit la pensie după mai bine de 56 de ani de slujire preoțească. Pentru această activitate pastorală impresionantă, părintele Vasile Onciu a primit distincția „Crucea Șaguniană pentru clerici”. Î.P.S. Sa a făcut, apoi, oficiile de instalare în parohie a noului paroh, pr. Gheorghe Bica.

Miercuri, 6 ianuarie, Praznicul Botezului Domnului. A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană. A acordat distincția mitropolitană „Crucea Șaguniană pentru mireni” domnului Tiberiu Iulian Ivancea, inspectorul șef al Inspectoratului Județean de Poliție Sibiu. În aceeași zi, a oficiat, în Piața Mare a orașului, slujba de Sfințire Mare a apei, la care au participat preoții și credincioșii din municipiul Sibiu, precum și o serie de oficialități locale. A adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Joi, 7 ianuarie, Soborul Sf. Ioan Botezătorul. A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala „Sf. Ioan Botezătorul” din municipiul Făgăraș și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La sfârșitul slujbei, i-a hirotesit întru *iconom* pe cei doi slujitori ai Catedralei din Făgăraș, părintele Ioan-Iulian Ciocan, respectiv părintele Marian Ciocan. De asemenea, a oferit distincția „Crucea Șaguniană pentru laici” domnului Sorin Mânduc, primarul orașului Făgăraș, pentru sprijinul permanent oferit bisericilor din oraș, dar și pentru implicarea constantă în organizarea Festivalului Cetelor de Juni și a altor manifestări culturale și spirituale. În aceeași zi, a participat la sărbătoarea tradițională a întrunirii „cetelor de feciori” din Țara Făgărașului, ocazie cu care a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 8 ianuarie. A avut program de audiențe. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 9 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultății de Teologie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 10 ianuarie. A săvârșit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la biserica „Sfânta Treime” din Parohia Vale, Protopopiatul Săliște. Pentru activitatea pastoral-misionară din parohie, Î.P.S. Sa l-a hirotesit întru *sachelar* pe preotul paroh Gheorghe Negrea.

Luni, 11 ianuarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 12 ianuarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe.

Miercuri, 13 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultății de Teologie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 14 ianuarie. A participat la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Vineri, 15 ianuarie. Cu prilejul sărbătorii „Zilei Culturii Române”, Î.P.S. Sa a participat, la Academia Română, la ședința solemnă intitulată „Identitatea noastră națională”.

Duminică, 17 ianuarie. A slujit Sf. Liturghie la Biserica „Sf. Antonie cel Mare” din Sibiu, cu ocazia hramului și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul slujbei, l-a hirotonit întru preot pe arhidiaconul Ioan Emanuel Benchea. A oficiat slujba de parastas pentru Mitropolitul Antonie Plămădeală, ctitor al acestui locaș de închinare, fiind pomeniți și alți ctitori și slujitori. La finalul Sf. Liturghii, Î.P.S. Sa a făcut oficiile de instalare în parohie a noului paroh, pr. Ioan Emanuel Benchea. Seara, a participat la slujba Vecerniei, oficiată la Catedrala mitropolitană, cu ocazia începerii „Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor”. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 18 ianuarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 19 ianuarie. A examinat, la Teologie Liturgică, masteranzii anului II de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 20 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultății de Teologie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 21 ianuarie. A prezidat comisia de examinare a candidaților pentru ocuparea posturilor vacante de preot paroh în municipiul Brașov. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 22 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet. A vizitat șantierul de lucru de la Centrul cultural-social „Bunavestire” din Copșa Mică.

Sâmbătă, 23 ianuarie. A participat, la Capela mitropolitană, la Sf. Liturghie și la slujba de Tedeum, oficiate de către P.S. Ilarion Făgărașanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, cu ocazia deschiderii lucrărilor ședinței Consiliului Eparhial și a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. A prezidat ședințele Consiliului Eparhial și a Adunării Eparhiale, desfășurate în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” de la Facultatea de Teologie, în cadrul cărora s-au prezentat rapoartele de activitate pe anul 2015, pe sectoare și protopopiate.

Duminică, 24 ianuarie. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sf. Nicolae” din localitatea Bod, protopopiatul Săcele și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. A oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserica parohială. În cadrul Sf. Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotonit întru diacon pe teologul Cătălin Florin Debu pe seama parohiei Predeal, protopopiatul Săcele. La sfârșitul slujbei, Î.P.S. Sa l-a hirotesit întru *sachelar* pe preotul paroh, Ion Petrescu, iar principalilor ctitori și binefăcători, le-a acordat acte de cinstire. În aceeași zi, a vizitat șantierul de lucru din parohia Bod Colonie, iar apoi, la Biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” din localitatea Feldioara, protopopiatul Săcele, l-a instalat în parohie pe noul preot paroh, Mircea Rusei.

Luni, 25 ianuarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 26 ianuarie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Miercuri, 27 ianuarie. A examinat, la Teologie Liturgică, masteranzii anului I de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Sâmbătă, 30 ianuarie, Sărbătoarea Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigore și Ioan. A săvârșit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană și a adresat credincioșilor și studenților prezenți un cuvânt de învățătură. La sfârșitul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a oferit distincția „Crucea Șaguniană pentru laici” fostului inspector școlar județean, domnul Constantin Catrina, și rectorului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, domnul prof. univ. dr. Ioan Bondrea. A participat, apoi, în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” a Facultății de Teologie din Sibiu, la comunicarea științifică organizată cu prilejul praznuirii Sf. Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur, intitulată „Sf. Ioan Gură de Aur ca martir. Încercarea unei evaluări”, și prezentată de către P.C. Pr. conf. dr. habil. Daniel Buda.

Duminică, 31 ianuarie. A oficiat slujba de resfințire a Bisericii „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Poiana Sibiului, protopopiatul Săliște, a slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. La sfârșitul slujbei, cei doi preoți parohi de la biserica mare din Poiana Sibiului, pr. Vasile Băja și pr. Ioan Răduț, au fost hirotesii iconomi stavrofori.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

De la Editura Humanitas am primit ultimele apariții editoriale dintre care, în acest număr, vă prezentăm următoarele:

Maestrul **Grigore Leșe**, după succesul volumului *Acum știu cine sunt*, recidivează și vine cu volumul *Horea în grumaz. Înger păzitor și ispită*, care nu este altceva decât o variantă redusă a tezei sale de doctorat. În ceea ce a văzut lumina tiparului sub egida Editurii Humanitas, autorul ne povestește despre hore, ceea ce a aflat de la străbunii săi, de la oamenii pe care i-a întâlnit de-a lungul anilor și cel mai frumos despre cum au înflorit horele lor în glasul autorului cu care ne încântă de fiecare dată la spectacolele sale sau prin intermediul televiziunii. Asupra însemnătății patrimoniului imaterial am început și noi să conștientizăm comunitățile locale asupra importanței acestora. De aceea am încurajat întotdeauna și am promovat festivalurile în care generațiile tinere să cunoască și să perpetueze obiceiurile comunităților locale din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului.

În anul în care sărbătorim 110 ani de la sfințirea măreței Catedrale Mitropolitane a Ardealului, am primit și cartea **Anamariei Smigelschi**, urmașa lui Octavian Smigelschi, cel care a împodobit cu pictura sa catedrala noastră din Sibiu, lucrarea de amintiri de călătorie fiind intitulată: *Mai de ieri, mai de departe...* Călătorind destul de mult, autoarea, nepoata lui Octavian Smigelschi, și ea artist-grafician, ne invită, în paginile prezentului volum, să o urmăm în lungul și în latul lumii, într-o călătorie cu întindere în timp și spațiu. Cu o aplecare spre a cunoaște cât mai multe dintre aspectele care nu au caracter turistic din locurile pe unde a ajuns, autoarea ne zugrăvește imaginile pe care le-a văzut cu vervă și umor, dar și cu o admirație deosebită. Bogăția detaliilor și a percepțiilor pe care încearcă să ni le inducă autoarea ne arată dragostea ei pentru trecut, după cum arată și titlul, în fața căruia nu poate să manifeste decât o apreciere deosebită. După cum arată și Andrei Pleșu, cartea Anamariei Smigelschi este una în care ieri e încă azi, iar departele e foarte aproape. Și aceste lucruri se întâmplă datorită stilului autoarei și determinării sale de a-l face și pe cititor să pătrundă tainele locurilor pe unde a peregrinat.

Tot în seria de Memorii/Jurnale a Editurii Humanitas a apărut o lucrare despre care am putea afirma că era preferabil să nu fi apărut, datorită mărturiei negative pe care o face despre funcționarea sistemului judecătoresc românesc. Este vorba despre volumul *Cine mi-a ucis fiul?*, semnat de către **Ștefan Frumușanu**, volum îngrijit de Tatiana Niculescu Bran. Semnatarul cărții nu este altcineva decât tatăl studentului Andrei Frumușanu, care a căzut victimă a mineriadei din septembrie 1991, fiind împușcat mortal în Piața Universității. Cu durere în suflet, dar cu credința că poate în acest fel cauza lor va fi cunoscută și eventual soluționată, tatăl lui Andrei Frumușanu ne poartă pe holurile justiției civile și militare post decembriste făcându-ne părtași durerii familiei sale, care, după ce și-a pierdut unicul fiu, nu își găsește liniștea găsirii unui vinovat pentru aceasta.

Recomandăm lecturarea acestor trei lucrări, fiecare cu caracteristicile ei deja amintite!

Mitropolitul Laurențiu

ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVE

În dialogul educației religioase cu școala românească (I)

Educația religioasă din învățământul românesc a cunoscut în anul școlar 2014-2015 o nouă etapă de analize și reconsiderări. Dacă în urmă cu un sfert de secol asistăm la (re)introducerea religiei în planurile de învățământ – ca drept câștigat inclusiv prin jertfa tinerilor care și-au manifestat deschis în decembrie 1989 credința în fața unui regim politic ateu –, în anul școlar menționat am asistat la un moment particular, odată cu apariția unor documente legale care au condiționat participarea la orele de religie de formularea unei solicitări scrise din partea elevilor majori, respectiv a părinților elevilor minori [Curtea Constituțională s-a întrunit în data de 12 noiembrie 2014 pentru a soluționa excepția de neconstituționalitate invocată asupra dispozițiilor Legii educației naționale nr. 1/2011. Cu majoritate de voturi, Curtea a admis respectiva excepție și a constatat că dispozițiile art. 18 alin. (2) teza întâi din Legea educației naționale nr. 1/2011 sunt neconstituționale. În fapt, decizia Curții duce la dispariția din lege a mențiunii: „La solicitarea scrisă a elevului major, respectiv a părinților sau a tutorei legal instituite pentru elevul minor, elevul poate să nu frecventeze orele de religie”. Decizia se referă strict la modul în care se realizează înscrierea la ora de religie, nu la existența confesională a orei de religie sau la prezența acesteia în trunchiul comun. Religia nu devine o disciplină facultativă, de altfel în planul educațional nici nu există o astfel de categorie, ci rămâne cu statutul anterior, de oră obligatorie pentru programul școlar, la care participarea este opțională. După ce în data de 23 ianuarie 2015, în „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 59/2015, a fost prezentată motivarea Deciziei Curții Constituționale nr. 669 din 12 noiembrie 2014, în intervalul 16 februarie – 6 martie 2015 au fost înregistrate în unitățile de învățământ din țară aproximativ 2,1 milioane de cereri pentru înscrierea la ora de religie, reprezentând opțiunile a peste 91,3% dintre părinți].

Faptul că peste 92% din totalul elevilor înscriși în învățământul preuniversitar românesc frecventează pe mai departe orele de religie arată, în special, opțiunea clară a familiei pentru această dimensiune a educației contemporane. În măsură să ofere o oarecare stabilitate domeniului, respectivele rezultate obligă însă decidenții școlari și factorii implicați în asigurarea calității lecției de religie la o reflecție atentă și la intervenții pe multiple aspecte, deopotrivă la nivel de macrosistem și de microsistem.

Date fiind multiplele elemente care concură la realizarea cu succes a educației religioase în spațiul formal, ne-am propus să realizăm o analiză pornind de la o serie de rezultate ale unor cercetări desfășurate de noi în diferite contexte. În lucrarea de față ne-am propus să prezentăm doar o serie de aspecte principale identificate de noi, în măsură să conducă la creșterea calității procesului didactic la această disciplină. Pentru o mai bună evidențiere a datelor calitative ale cercetării, prezentarea urmează cele patru direcții de analiză: puncte tari, puncte slabe, oportunități, respectiv pericole.

1. Puncte tari ale activității la disciplina religie

În mod necesar, fiecare disciplină de învățământ este chemată să-și aducă aportul, într-un anumit grad, la formarea celor opt competențe-cheie [Cele opt competențe-cheie stabilite în cadrul Programului Comisiei Europene „Education & Training 2010”, grupul de lucru „Basic skills entrepreneurship and foreign languages” sunt: *comunicarea în limba maternă; comunicarea în limbi străine; alfabetizarea matematică și competențe de bază în științe și tehnologii; competențe ITC; a învăța să înveți; competențe civice și interpersonale; competențe antreprenoriale; sensibilitatea la cultură*] stabilite la nivel european. Analiza rolului pe care îl au disciplinele de studiu la formarea acestora arată faptul că religia poate să ocupe un loc foarte important în acest context, prin contribuția la formarea a cel puțin trei dintre aceste finalități: *a învăța să înveți; competențe civice și interpersonale; sensibilitatea la cultură* [Irina Horga, „Educația religioasă – o opțiune explicită a sistemelor de învățământ europene”, în: *Educația religioasă în dialog cu societatea. Cercetări pedagogice, psihologice și istorice*, D. Oprea (coord.), Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2010, pp. 40-42].

Dincolo de locul său în cadrul politicilor educaționale actuale, disciplina religie îi oferă elevului un set amplu de elemente cu ajutorul cărora acesta poate ajunge înspre cunoașterea lui Dumnezeu, efort care reprezintă pentru orice creștin idealul suprem de viață, formulat de Domnul Iisus Hristos: „Și aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat” (Ioan 17, 3). Într-o societate caracterizată de un relativism moral tot mai accentuat [Considerăm că încercarea de restrângere a pre-dării religiei sau chiar de eliminare a acesteia din învățământul preuniversitar românesc are două cauze principale: preocuparea unor culte minoritare de a diminua formarea religioasă a noilor generații de copii și tineri ortodocși, în special, precum și interesul pentru liberalizarea radicală a unor domenii potențial generatoare de venit, față de care ortodoxia, și nu numai, are serioase rezerve, pe baza unor considerente de ordin moral-religios], disciplina religie propune un ansamblu de repere morale fundamentate pe credința revelată, definitorie pentru destinul etern al fiecărui om. Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu înomenit, reprezintă modelul suprem de iubire, iar șirul de sfinți care și-au condus viața în acord cu porunca iubirii dată de El sunt dovada validității învățăturilor Sale. Perenitatea modelelor propuse de religia creștină transcende accepțiunile promovate de modelele consumeriste contemporane, propuse noilor generații mai ales prin mass-media, de aceea normele morale pot deveni factor de regenerare personală și socială numai în măsura în care sunt susținute de modele religioase temeinice, așa cum sunt cele evanghelice.

Spre deosebire de alte discipline de învățământ, religia este în măsură să ofere elevilor, pe toată durata școlarității, posibilitatea de a urma un parcurs prin excelență formativ-educativ, fundamentat din punct de vedere didactic pe respectarea particularităților individuale și de vârstă ale școlărilor. Conținuturile vehiculate de această disciplină sunt formative prin ele însele, independent de domeniul teologic din care sunt preluate, de aceea ele reprezintă fundamentul sigur pentru proiectarea parcursului spiritual al elevului. Responsabilitatea profesorului devine, în acest context, aceea de a prezenta conținuturile învățării în relație cu viața cotidiană, cu experiențele de învățare ale copiilor și tinerilor, cu preocupările și specificul mediului din care aceștia provin, susținute de modele biblice și din viața Bisericii.

Ora de religie are, în încercarea de diminuare a ceea ce tot mai des este numit fenomenul de „analfabetism religios” [„Sintagma «analfabetism religios» a fost utilizată pentru prima dată de către J.R. Kirkpatrick, în lucrarea: «Public schools and the American heritage of religious freedom and religious pluralism» (1984) și a fost preluată de către o serie de autori și analiști în diferite lucrări și studii din domeniul educației. În anii '90 s-au organizat numeroase dezbateri publice pe tema analfabetismului religios. În prezent, nu există o descriere obiectivă a acestei sintagme ca indicator de analiză și nici date statistice referitoare la amploarea fenomenului.” (Irina Horga, „Educația religioasă în școala românească – rezultatele unei cercetări”, în: *Coordonate ale cercetării în domeniul educației religioase*, D. Oprea (coord.), Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 46)], un rol important prin prezența în mediul educațional formal. Deși România nu se confruntă semnificativ cu această problemă, lipsa pentru o jumătate de secol a acestei discipline de învățământ din spațiul său școlar a atras după sine apariția unor generații pentru care șansa valorificării modelelor religioase a rămas în responsabilitatea adesea unică a familiei.

În paralel, analiza datelor statistice care indică faptul că avem în față o generație de elevi cu tot mai numeroase probleme în plan emoțional susține suplimentar disciplina religie în manifestarea potențialului său educativ, cu atât mai mult cu cât spațiul educațional formal continuă să fie marcat de prezența unui model cu elemente preponderent cognitive, context în care disciplinele de învățământ reușesc din ce în ce mai puțin să îi ajute pe elevi în dobândirea echilibrului interior. Contextul școlar nu este însă foarte favorabil, frecvența catalogare a unor discipline de învățământ ca fiind „neimportante”, în urma supralicitării rolului pe care îl au cele cuprinse în etapele de evaluare de sfârșit de ciclu de învățământ, conduce la dezavuarea,

mai ales din partea elevilor, a domeniilor devenite pentru mulți dintre ei „celelalte” [În mod surprinzător, proiectul pentru o nouă lege a educației (mai-iunie 2015) susține tendința înregistrată de noi la nivelul învățământului românesc: Art. 62 (4) „În învățământul secundar se acordă calificative la următoarele discipline: educație fizică și sport, religie, muzică, desen. Prin excepție, aceste discipline vor fi notate, după caz, cu note de la 1 la 10 în cadrul învățământului vocațional”. <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20204986-exclusiv-proiectul-integral-noii-legi-educatiei-marca-psd-care-schimba-reforma-invatamant-modificari-majore-suprapuneri-examene-vino-clasa-pregatitoare-spune-ministrul-sorin-cimpeanu.htm> (Accesat la 5 iunie 2015)].

Procentul ridicat de elevi care studiază această disciplină de învățământ arată și importanța pe care valorile religioase o au pentru poporul român. În plan organizatoric, opțiunea pentru studiul confesional al religiei validează modul de armonizare la nivel oficial a modelului curricular actual cu perspectivele teologice asupra omului și accesibilității procesului devenirii persoanei prin educație, în contextul acordului adesea explicit exprimat de părinți față de strategiile didactice utilizate la clasă. Manifestarea opțiunii pentru ora de religie evidențiază angajamentul privind participarea la întreg ansamblul de activități formale și nonformale pe care le include organizarea educației religioase în clasă și în afara acesteia, mai mult decât asumarea unei anumite oferte educaționale, ceea ce face ca întreaga structură curriculară și didactică să cunoască o recunoaștere suplimentară.

Prezența săptămânală la ora de religie oferă elevilor șansa unui studiu sistematic al valorilor promovate de această disciplină de învățământ, pe baza unui set de competențe elaborate la nivel național de forurile ministeriale, în colaborare cu cele bisericești. Statutul de disciplină parte a trunchiului comun, cu posibilitate de studiu la fiecare clasă, poate fi fructificat de participanții la educație prin asumarea unui continuum informativ și formativ, care poate fi evaluat prin observarea creșterii capacității de valorificare în plan personal și în contexte diferite a elementelor de conținut parcurse și prin manifestarea deprinderilor formate în activitățile curente de la clasă sau în cele extrașcolare.

Disciplina religie, prin conținutul învățării abordat, pe de o parte permite actualizarea mesajului în raport cu nevoile elevilor, iar pe de alta asigură o permanentă legătură cu viața reală a acestora, în vederea pregătirii lor spre a face față provocărilor tot mai complexe ale lumii contemporane. Teme cum sunt: prevenirea traficului de ființe umane, a violenței, a infectării cu HIV/SIDA, pericolul drogurilor, al alcoolului, aspecte legate de viața intimă etc. sunt transpuse în conținuturi ale învățării la religie, în special la clasele de liceu.

Dubla subordonare a profesorilor de religie, față de autoritățile de stat, dar și față de cele religioase [Chestiunea dublei subordonări a profesorilor de religie față de ministerul educației și față de autoritățile bisericești a făcut uneori obiectul dezbaterilor contradictorii. Sfertul de veac de istorie recentă a educației religioase în școala românească arată că respectivul statut, departe de a constitui un instrument de presiune asupra profesorilor de religie, reprezintă o șansă pentru disciplina în cauză, valorificată mai cu seamă prin contribuția semnificativă a diferitelor foruri bisericești la dotarea școlilor cu diferite mijloace didactice și la menținerea calității procesului de învățământ, cât și prin susținerea unui număr însemnat de activități educative extracurriculare], susține preocuparea comună pentru o selecție atentă a corpului profesoral, capabil să se ridice la înălțimea exigențelor asumate de această disciplină și așteptărilor comunității, instituției școlare, elevilor și familiilor acestora [Cercetările noastre indică faptul că o bună parte a părinților care și-au înscris copiii la orele de religie în perioada februarie-martie 2015 au luat această decizie și din admirație față de prestația de pedagog creștin a celor mai mulți dintre profesorii de religie. De altfel, de cele mai multe ori, nemulțumirile și chiar retragerea de la ore, mai ales în cazul elevilor minori, situații în care, conform legii, au decis părinții, au fost legate de lipsa acordului acestora față de prestația de ordin teologic și/sau pedagogic a unor dascăli de religie].

Pr. lect. univ. dr. Dorin OPRÎȘ
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Noi tensiuni în rândul Comuniunii Anglicane (I)

În ultimele săptămâni, întreaga lume creștină, mai ales apuseană, a privit cu atenție la cele ce se întâmplă în interiorul Comuniunii Anglicane după ce, la întâlnirea celor 38 de primați ai provinciilor anglicane care a avut loc la Canterbury în perioada 11-15 ianuarie 2016 la invitația Arhiepiscopului Justin Welby, s-a decis luarea unor măsuri împotriva Bisericii Episcopale, membră în Comuniunea Anglicană, datorită faptului că această biserică și-a schimbat canonul cu privire la căsătorie. În 2015, această biserică și-a schimbat canonul legat de căsătorie în sensul că o căsătorie poate să fie încheiată nu numai între un bărbat și o femeie, ci și între doi bărbați sau două femei. Această schimbare a canonului căsătoriei, prima de acest fel făcută de o biserică aparținând tradiției anglicane, a șocat o mare parte a lumii creștine și a creat enorme frământări în interiorul anglicanismului. Primul for important al Comuniunii Anglicane care a luat poziție, în acest sens, a fost întâlnirea primatilor care a avut loc în ianuarie anul acesta. În acest articol doresc să analizez decizia luată de adunarea primatilor anglicani cu privire la Biserica Episcopală și să schițez câteva gânduri de natură personală despre ce anume ar putea însemna tensiunile din interiorul Comuniunii Anglicane pentru creștinismul global.

Despre Comuniunea Anglicană

Înainte de a prezenta și comenta această decizie a suspendării Bisericii Episcopale din Comuniunea Anglicană, aș dori să amintesc câteva momente importante din istoria anglicanismului, precum și modul în care funcționează la ora actuală Comuniunea Anglicană. Această scurtă introducere mi se pare absolut necesară pentru a înțelege ceea ce s-a întâmplat recent în interiorul acestei tradiții creștine. Biserica Angliei a luat naștere în anii 1530, când regele englez Henric al VIII-lea (1509-1547) a decis, din diferite motive, să scoată Biserica din regatul său de sub autoritatea papei de la Roma. Liderul eclezial al Bisericii Angliei a devenit Arhiepiscopul de Canterbury, iar capul acesteia regele Angliei. Tradiția anglicană s-a răspândit în secolele următoare mai ales în acele părți ale lumii unde s-a extins Imperiul Britanic, dar și acolo unde misionari anglicani au răspândit Evanghelia. Astfel a luat naștere anglicanismul ca tradiție creștină cu răspândire globală. Biserica Angliei a rămas Biserica-mamă pentru diferitele biserici anglicane din întreaga lume care au devenit autocefale fără a se urma o procedură foarte clară. În 1867 s-a înregistrat prima încercare de a crea ceea ce azi se numește Comuniunea

Anglicană. Arhiepiscopul de Canterbury din acea vreme, Charles Longley, a invitat la Palatul Lambeth 76 de episcopi anglicani din întreaga lume spre a discuta modul în care comuniunea dintre ei poate primi o expresie mai coerentă. Astăzi anglicanismul este prezent în 165 de țări și are 85 de milioane de membri. În Comuniunea Anglicană sunt membre 38 de biserici anglicane naționale autonome și regionale (numite *in genere* provincii), plus șase alte biserici provinciale sau episcopii care sunt autonome, dar nu au în frunte un primat, ci se află sub autoritatea directă a Arhiepiscopului de Canterbury.

Comuniunea Anglicană, așa cum există ea astăzi are următoarele patru „instrumente ale comuniunii”: (1) *Arhiepiscopul de Canterbury* – este liderul spiritual al Comuniunii Anglicane și *primus inter pares* în rândul celorlalți primați ai diferitelor biserici anglicane; este primatul Angliei și garantul unității Comuniunii Anglicane. Actualul Arhiepiscop de Canterbury este Justin Welby, al 105-lea Arhiepiscop, instalat în 2013, după ce predecesorul său, Rowan Williams, a renunțat la această poziție; (2) *Conferința Lambeth* a episcopilor anglicani se întrunește o dată la zece ani numai la invitația Arhiepiscopului de Canterbury și este expresia unității anglicanismului manifestată vizibil prin întrunirea episcopilor; (3) *Întâlnirea primatilor* a fost fondată în 1978 și este un instrument pentru „gândire pe îndelete, rugăciune și adâncă consultare”; (4) *Consiliul Consultativ Anglican* a fost fondat în 1971, este format din episcopi, preoți și laici și are rolul de a facilita munca cooperativă a bisericilor din Comuniunea Anglicană, de a schimba informații între biserici și provincii, de a căuta și dezbate politici comune cu privire la viața bisericească, misiune, relații ecumenice etc. Se întrunește la fiecare doi ani în diferite părți ale lumii. Următoarea întâlnire este programată pentru 8-20 aprilie în Lusaka, Zambia. Comuniunea Anglicană are un secretariat permanent condus de un secretar general și se ocupă de funcționarea cotidiană a Comuniunii.

Tensiunile din interiorul Comuniunii Anglicane

Tensiunile din interiorul Comuniunii Anglicane au început în anii 1970 în jurul chestiunii hirotonirii femeilor. Nu este locul aici să intrăm în detalii, ci vom arăta doar că datorită discuției pe această temă, unitatea Comuniunii Anglicane a avut mult de suferit. Mai multe grupări considerate conservatoare s-au despărțit de diferite Biserici Anglicane când acestea au început să hirotonească femeii ca preoți. De dragul unității, s-a încercat păstrarea în interiorul diferitelor biserici anglicane atât a celor care acceptau hirotonirea femeii, cât și a celor care nu o acceptau. Dacă o comunitate refuza să primească un preot-femeie, i se trimitea un preot-bărbat. Dacă un episcop refuza să hirotonească o femeie, acest lucru se accepta, el putând rămâne în cadrul provinciei anglicane care accepta hirotonirea femeii. Dacă un preot-bărbat refuza să slujească într-un sobor în care se aflau și femei-preot, acest lucru era acceptat. Un nou val de tensiuni au apărut când s-a pus problema hirotonirii femeilor ca episcop. În 1989 a fost hirotonită prima femeie episcop în Biserica Episcopală. Au urmat hirotoniri de femei-episcop în Biserica Anglicană din Aotearoa, Noua Zeelandă și Polinezia, apoi în Biserica Anglicană din Australia și Africa de Sud. O importantă parte a anglicanismului, mai ales din Africa, s-a opus hirotonirii femeilor ca episcop. Discuțiile pe această temă au dus la imense tensiuni în cadrul întâlnirilor Comuniunii Anglicane. Criza s-a aprofundat în momentul în care chestiunea hirotonirii femeilor ca episcop s-a pus în Biserica Angliei, adică în cadrul Bisericii-mamă a anglicanismului. Discuțiile au început în 2008 și s-au finalizat în 2014 prin acceptarea hirotonirii femeilor ca episcopi și în Biserica Angliei. Procesul de acceptare a fost extrem de dificil, s-a lovit de numeroase opoziții și a creat multă tensiune și multe plecări ale unor preoți și comunități din Biserica Angliei.

Ian MARCOVICI

ECUMENICA

Patriarhul Chiril al Moscovei și al Întregii Rusii, în mesajul său de Crăciunul anului 2015, sărbătorit de Biserica Ortodoxă Rusă pe stil vechi, la 7 ianuarie, s-a referit *in extenso* la conflictul din Ucraina: „Aș dori să spun astăzi un cuvânt special poporului Ucrainei. Conflictul fratricid care s-a dezvoltat pe pământul Ucrainei ar trebui să nu-i divizeze niciodată pe copii Bisericii, semănând dușmănie în inimile oamenilor. Adevăratul creștin nu-și poate urî vecinul sau pe cel aflat departe. «Ați auzit că s-a zis: Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar Eu zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, Ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepti și peste cei nedrepti» (Matei 5, 43-45). Fie ca aceste cuvinte ale Mântuitorului să devină forțe conducătoare în viețile noastre și fie ca răul și ura din alții să nu găsească loc în inimile noastre. Le cer tuturor copiilor Bisericii Ortodoxe Ruse multinaționale să se roage fervent pentru încetarea rapidă a ostilităților din Ucraina, pentru vindecarea rănilor, atât fizice, cât și spirituale, pe care războiul le-a cauzat oamenilor. Să-i cerem aceasta cu ardoare lui Dumnezeu, atât în biserică, cât și acasă; să ne rugăm, de asemenea, pentru acei creștini care trăiesc departe de țările noastre și care suferă ca urmare a conflictelor militare”.

În mod evident, Patriarhul Chiril face trimitere la urmările elceziale ale conflictului din Ucraina. În această țară există mai multe biserici care se consideră ortodoxe, dintre acestea mai importante fiind două: Biserica Ortodoxă Ucrainiană care este un exarhat în cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse și așa-numita Biserica Ortodoxă Ucrainiană, Patriarhatul de Kiev, care nu este recunoscută de comunitatea ortodoxă internațională drept canonică. De la începutul conflictului din Ucraina, Biserica Ortodoxă Ucrainiană, Patriarhia Moscovei s-a plâns în repetate rânduri că, prin diferite metode, statul ucrainean îi confiscă lăcașuri de cult, care sunt apoi atribuite așa-numitului Patriarhat al Kievului, precum și că ar favoriza în diferite moduri această biserică. Patriarhii Bisericii Ortodoxe Ruse, Bulgare și Sârbe și-au exprimat în mod public îngrijorarea cu privire la această situație.

Deși Biserica Ortodoxă Ucrainiană, Patriarhia Moscovei are mult mai mulți credincioși, atât ucrainieni, cât și ruși, și s-a declarat în repetate rânduri ca fiind pentru unitatea și integritatea Ucrainei, se pare că regimul ucrainean, în special președintele Petru Poroșenko sprijină așa-numitul Patriarhat al Kievului pentru că o biserică ortodoxă ucraineană autonomă și autocefală ar întări independența țării pe care o conduce. În ultimii ani, cu ocazia marilor sărbători, precum Paștile și Crăciunul, el a participat la slujbele religioase oficiate de așa-numitul Patriarhat al Kievului.

Și din punct de vedere istoric lucrurile sunt extrem de complicate. Kievul a fost sediul Mitropolitului rușilor, încreștinați în 988, până în 1299-1300 când, datorită tătarilor care ocupaseră Kievul, Mitropolitul Maxim a decis să plece la Moscova. După tradiție, rușii s-au botezat în Kiev, în fluviul Nipru, pe un loc unde s-a ridicat mai târziu o biserică.

Rubrică realizată de

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

† VISARION
Episcopul Tulcii

La 3 februarie 1936 – deci acum 80 de ani – trecea la Domnul, încărcat de ani și de vredniciei în ogorul Bisericii și al neamului, vrednicul de pomenire episcopul Nicolae Ivan (1855–1936) al reînviatului Episcopii a Vadului, Feleacului și Clujului.

Se cobora la „*casa cea de lut a strămoșilor săi*” – după sintagma cărturarului mitropolit Sf. Varlaam al Moldovei – cel care o viață întreagă în smerenie și în dăruire jertfelnică a lucrat, ca nimeni altul, pentru bunul mers al vieții bisericesti din Ardealul pătimirilor și al învierii neamului nostru românesc.

Pleca la Domnul doar la două săptămâni după ce un alt ierarh vrednic plecase la ceruri, e vorba de episcopul Roman Ciorogariu al Oradiei Mari prieteni apropiați fiind atât în idealuri, cât și în împlinirile din eparhiile păstorite.

La împlinirea a 80 de ani de la mutarea sa la Domnul, Arhiepiscopia Clujului a organizat frumoase manifestări încununate cu lansarea Monografiei omagiale scrisă de către doi colaboratori ai săi apropiați, pr. prof. Ioan Bunea și prot. Nicolae Vasiliu, publicată în anul 1985 la inițiativa arhiepiscopului Teofil Herineanu și reeditată acum. La fel, și revista „Tabor” a Mitropoliei clujene i-a închinat un întreg număr personalității episcopului Nicolae Ivan.

Din păcate, din ambele lipsesc mențiuni privitoare la viața și activitatea defunctului ierarh, în schimb sunt oglindite în **trei medalioane** din revista „*Viața ilustrată*”, nr. 3/1936, ce apărea la Sibiu sub directoratul rectorului Academiei Teologice Andreene, Nicolae Colan.

Primul medalion, avându-l ca autor chiar pe profesorul Nicolae Colan, se intitula „*Ctitorul † Episcopul Nicolae Ivan*”, zugrăvind-l în cuvinte alese pe octogenarul ierarh plecat dincolo deodată cu prietenul și vecinul de eparhie Roman Ciorogariu.

„*S-au așezat ca vlădici aproape deodată în cele două cetăți înstrăinate ale Ardealului – Oradea și Cluj. Și au trăit într-o incomparabilă frăție, întrecându-se doar în chibzuința și entuziasmul sacru cu care au zidit sufletul creștinesc și românesc al obștii credincioase din cele două eparhii pe care le-au păstorit un deceniu și jumătate. Cei doi tovarăși de lupte, de suferințe și de izbâzi au fost neuitații episcopi Roman Ciorogariu și Nicolae Ivan. Bunul Dumnezeu a vrut – se vede – să le păstreze tovarășia și dincolo. Căci aproape deodată i-a chemat la Sine pe amândoi*”... „*Înaltul ierarh se mută dintre noi la vârsta de 81 de ani, vârstă pe care Bunul Dumnezeu i-a rânduit-o din a Sa milostivire, ca neamul românesc să guste cât mai mult din rodurile îmbelșugate ale înțelepciunii și hărniciei lui. Căci viața P.S. episcop al Clujului este viața unui om înțelept și harnic, pusă, întreagă, în slujba neamului și a Bisericii dreptmăritoare.*”

După ce-i face o scurtă prezentare a vieții și a activității sale ca preot, ca protopop și, apoi, ca asesor consistorial la Sibiu, iar în cele din urmă ca reorganizator al străvechii eparhii a Clujului reînviată și prin străduințele sale, autorul insistă asupra alegerii ca episcop la Cluj a arhimandritului Nicolae Ivan în 1921 și a realizărilor sale pe plan bisericesc, cultural și misionar.

„*Abia de aci înainte, având deplină autoritate și putere vlădicească și-a vădit P.S. Nicolae întreaga sa destoinicie de cărmuitor: și-a alcătuit consiliul eparhial, a organizat Academia teologică, tipografia și librăria eparhială și*

a început înălțarea falniciei catedrale din Cluj, pe care a avut bucuria de a o sfinți după 10 ani de neîncetată muncă.

Pe lângă aceste înfăptuiri, cari singure ar putea umplea cu cinste viața unui episcop, P.S. Nicolae Ivan, cu incomparabilul său simț gospodăresc și cu ajutorul oamenilor, a căror iubire a știut să o câștige, a înzestrat eparhia cu câteva frumoase clădiri, în fruntea cărora stă desigur impunătoarea reședință episcopală din apropierea catedralei.

Preocupările de pe tărâmul gospodăresc însă nu au fost în stare să-i angajeze toate puterile Prea sfințitului

Ivan. Paralel cu ele, înaltul ierarh a purtat părintește grija clerului și poporului din cuprinsul eparhiei, îndrumându-l și îndemnându-l neîncetat spre faptele cele bune ale iubirii de Dumnezeu și ale iubirii de neam.

Desigur, atâta putere de muncă, atâta pornire spre faptă, n-a putut izvorî decât dintr-un suflet cu nădejde în ajutorul lui Dumnezeu. Și adormitul întru Domnul a avut această nădejde.

Acum după ce datoria și-a făcut-o deplin, Bunul Dumnezeu l-a chemat la Sine pentru a-l învrednici de «cununa vieții».

Pentru jertfelnicia sa iubire de Biserică și de neam – neamul întreg îi va păstra amintirea pilduitoare, ca unui vrednic vlădică”.

Iată în ce cuvinte calde de lumină și de har a îmbrăcat chipul ierarhului clujean cel care avea să-i urmeze în scaun doar la câteva luni, profesorul de teologie Nicolae Colan, viitor mitropolit al Ardealului.

Al doilea medalion închinat lui Nicolae Ivan aparține scriitorului A. Nanu – vechi colaborator al presei bisericesti sibiene – și are titlul „*Prinos ierarhului Nicolae al Clujului – Străbunii cereau altar*”, o veritabilă pagină de elegie bisericască dublată de un talent literar de excepție. Iată cum îl descrie:

NICOLAE IVAN

– în conștiința „*Vieții Ilustrate*” din Sibiu

„*Ușa sa nu cumoștea zăvorul. Ea se deschidea cu aceeași ușurință pentru purpura poleită cu aur ca și pentru țundra țărănească încărcată cu mireasma florilor de fân.*

Firea lui nu știa ce-i ceasul de odihnă zilnică. El nu luase jugul vlădiciei ca să doarmă, ci ca să slujească altora... Tot gândul său era iscusit și toată înfăptuirea meșteră. Dar cel mai frumos și mai drag îi era gândul altarului străbun și acesta vrea să și-l topească în cea mai majestuoasă închipuire.”

Elegia continuă arătând zbuciumul sufletesc al episcopului în dăltuirea în piatră în mijlocul orașului a Catedralei impunătoare, simbol al reînvierii credinței neamului în Clujul revenit la patria-mamă.

„*Pentru înfăptuirea visului avea să arunce pe rugul jertfei toate comorile ființei sale. Ierarhul le-a și jertfit. Și din muntele jertfei a răsărit altarul de mărgăritar din inima Ardealului.*

O, cu câtă dragoste-l înconjura privirea lui părintească, din clipa când s-a zămislit, în temelie, până la înălțarea Sfintei Cruci pe creștetul cupolei aurii! O, cu câtă gingășie îi îmbracă scheletul de oțel în haina marmurei lucitoare! Și cu cât dărnicie-i împodobi sânul cu florile frumuseței ce naște frumusețea sfântă a duhului!...”

Cei care l-au însuflețit în această grandioasă lucrare au fost străbunii începând de la Ștefan cel Mare și Sfânt, care a ctitorit episcopia de la Feleac prin episcopul Daniil, Mihai Viteazul, cel săvârșit la Câmpia Turzii ca mucenic, Baba Novac, sfetnic și oștean al lui Mihai ars de viu lângă zidurile Clujului, cetele memorandiștilor și șiragul celor care au stropit cu sânge temnițele clujene – arată plastic scriitorul A. Nanu.

În sfârșit, al treilea medalion din cuprinsul aceleiași reviste îl are ca autor pe Dr. Eugen Nicoară din Reghin, intelectual de marcă din Reghin, și are titlul „*Un ales al cerului – vlădica Nicolae Ivan*”. La fel ca și A. Nanu și acesta îi face un portret în cuvinte alese celui ce a fost un ales al cerului pentru vremurile vitrege de atunci.

„*Un ales al cerului a fost. Nimic n-a fost când a venit la Cluj și prin el toate s-au făcut: Catedrală falnică și biruitoare peste timpuri și dușmani, biserici cu podoabe naționale, școală de apostolie, credință izbăvitoare, mândrie strălucitoare de înfăptuiri românești, încredere desăvârșită în viitorul plin de înălțare a patriei iubite, ocrotire caldă a fiilor neamului, viață cu tradiție românească și cu ritmul viu și creator. Un ales al neamului a fost trimis de ceruri să fie pildă luminoasă în lungul veacurilor ce vor să vină. El ne-a arătat drumul către îndeplinirea cu eroism a datoriei către Dumnezeu din ceruri, către neamul încercat în suferințe, către munca ce trebuie îndeplinită pentru înălțarea, întărirea și izbăvirea de-a-pururi a patriei în care s-a născut. A luminat, a clădit suflete și idealuri, a suferit și s-a jertfit ierarhul Nicolae Ivan. Alesul neamului, alesul cerului, Glasul Bisericii, alesul înfăptuirilor a fost. Cerul i-a aruncat puntea albelor înălțimi; noi să-i urmăm calea ce duce spre veșnicia faptelor mărețe.”*

Gratitudine și recunoștință se cuvine așadar celor trei condeieri care s-au întrecut în a zugrăvi în lumina și culoarea cuvintelor chipul vrednicului episcop Nicolae Ivan, originar din Aciliul Sibiului, strămutat în cetatea culturii și a credinței de pe malurile Someșului.

Prin tot ceea ce a înfăptuit, atât la Sibiu – unde aproape întreaga zestre patrimonială a Mitropoliei i se datorează din vremea în care era consilier eparhial –, cât și la Cluj, ca prim episcop al reînviatului eparhii, Nicolae Ivan rămâne un mare ierarh care în duhul șagunian a pus în lucrare dragostea de Dumnezeu și de semenii, iar truda lui, după cuvântul Evangheliei, a rodit îmbelșugat.

Veșnică să-i fie pomenirea, iar memoria binecuvântată!

• UNIVERS BIBILIC •

Apostol (I)

Termenul *apostol* provine de la grecescul ἀπόστολος (*apostolos*), substantiv format prin alăturarea prepoziției *apo* (ἀπό = [plecând] de la) verbului *stello* (στέλλω = a trimite). Astfel sensul literal al termenului ar fi *persoană trimisă cu o misiune, emisar*. Și pentru că, în general, scopul trimiterii unui emisar este transmiterea unui mesaj, sensul literal poate fi redat prin *sol, mesager*. În greaca clasică termenul desemna o persoană trimisă de cineva spre împlinirea unei misiuni de ordin administrativ sau diplomatic. În Septuaginta apare o singură dată; în schimb, în Noul Testament îl întâlnim de 79 de ori. În general, astăzi sunt numiți apostoli doar Cei Doisprezece și Sf. Pavel. Noul Testament însă nu rezervă termenul doar pentru cei chemați special de Domnul spre slujire apostolică. Mântuitorul însuși este numit Apostol. Iar între colaboratorii Sf. Pavel se găsească câțiva bărbați numiți apostoli, fără ca aceasta să implice o lărgire a grupului celor aleși special de Domnul.

1. Iisus Hristos – Apostolul Tatălui

Cronologic, primul Apostol din Noul Testament este Mântuitorul însuși. Autorul Epistolei către Evrei ne îndeamnă să luăm „aminte la Apostolul și Arhiereul mărturisirii noastre, la Iisus Hristos” (Evr 3, 1). În Evanghelia de la Ioan, Mântuitorul vorbește despre *apostolia* Sa și subliniază legătura dintre aceasta și cea a ucenicilor Săi. Tatăl „L-a trimis în lume” pe Fiul Său (In 10, 36) „pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul” (In 3, 17). El vine „în numele Tatălui” (In 5, 43), împlinește voia Tatălui (In 6, 39), săvârșind *lucrările Celui ce L-a trimis* (In 9, 4; 4, 34 ș.a.). Tatăl i-a dat „toată puterea în cer și pe pământ” (Mt 28, 18), iar El împărtășește din această putere celor pe care-i trimite în lume să-l continue lucrarea (Mt 28, 19-20; 18, 18; In 20, 23). Trimiterea Apostolilor este fundamentată pe trimiterea Domnului; între cele două există o corespondență clară: „Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel și Eu vă trimit pe voi” (In 20, 21).

2. Cei Doisprezece – Apostolii lui Hristos

Încă din prima parte a activității Sale, Domnul îi alege pe unii dintre ucenicii Săi „ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască și să aibă putere să vindece bolile și să alunge demonii” (Mc 3, 14-15). Pe aceștia îi numește Apostoli (Mc 3, 14; Lc 6, 13). Numărul lor corespunde numărului semințiilor lui Israel. Așa cum fiii lui Iacov au constituit temelii Vechiului Israel, pe temelii Apostolilor (Ef 2, 20; Apoc 21, 14) se zidește Noul Israel, Biserica (Mt 16, 18), piatra fundamentală fiind Hristos (Ef 2, 20).

În Noul Testament găsim patru liste ale Cei Doisprezece, câte una în fiecare dintre Evangheliile sinoptice (Mt 10, 2-4; Mc 3, 16-19; Lc 6, 14) și una în Faptele Apostolilor (1, 13). Deși între ele există mici deosebiri, numărul este întotdeauna același, fapt ce ne obligă să stabilim corespondențe între numele care diferă. Astfel ajungem la următoarea listă (variantele sunt indicate în paranteze): (1) Simon, pe care Mântuitorul l-a numit Chefa (= Petru); (2) Andrei, fratele lui Petru; (3) Iacov și (4) Ioan, fiii lui Zevedeu; (5) Filip; (6) Bartolomeu (= Natanael, din In 1, 45u.); (7) Matei (= Levi al lui Alfeu, din Mc 2, 14; cf. Mt 9, 9-10; Lc 5, 27-29); (8) Toma; (9) Iacov al lui Alfeu (= Iacov cel Mic, din Mc 15, 40); (10) Tadeu (= „Iuda, nu Iscarioteanul”, din In 14, 22; = „Iuda al lui Iacov”, din Lc 6, 16 și Fapte 1, 13); (11) Simon Zelotul (= Simon Cananeanul, din Mt 10, 4 și Mc 3, 18); (12) Iuda Iscarioteanul (= Iuda, fiul lui Simon Iscarioteanul, din In 13, 26 și 6, 71) / Matia, ales în locul lui Iuda după Învierea Domnului (Fapte 1, 26).

3. Misiunea Cei Doisprezece

Toți aceștia *au fost cu Iisus* (Mc 3, 14; Fapte 1, 21-22) în timpul activității Sale. Cu excepția lui Iuda Iscarioteanul, toți au fost martori ai Învierii Domnului (Fapte 1, 22).

Ei au primit misiunea de a continua lucrarea Domnului, mărturisindu-L până la marginile pământului (Mt 28, 19; Lc 24, 47, Fapte 1, 8). Pentru aceasta, Mântuitorul îi investește cu autoritatea Sa (Mt 10, 40: „Cel ce vă primește pe voi, pe Mine Mă primește”), le încredințează administrarea Tainei Sf. Botez (Mt 28, 19), le dă puterea de a dezlega și a lega păcatele oamenilor (In 20, 23; Mt 16, 19; 18, 18) și îi asigură că Duhul Sfânt, pe care-L va trimite după Înălțarea Sa (In 16, 7), îi va povățui „întru tot adevărul” (In 16, 13).

După Cincizecime, Apostolii devin purtătorii mesajului lui Iisus și continuatorii lucrării Sale. Evangheliile rețin doar anumite cuvinte ale Domnului pe care le-au primit Apostolii, dar ne lasă să înțelegem că, de-a lungul activității Sale publice și, apoi, după Învierea Sa (vezi și Fapte 1, 3), ei au primit multe alte învățături care nu au fost consemnate în scris (In 20, 30; 21, 25). Ei au avut privilegiul de a-L avea zi de zi ca Învățător pe Însuși Fiul lui Dumnezeu, Care, înainte de Înălțarea la cer, le cere să ia aminte să facă și să transmită *toate* (nu numai cele reținute de autorii Noului Testament) cele ce le-a poruncit (Mt 28, 20). În împlinirea misiunii lor, ei beneficiază de asistența specială a Duhului Sfânt, pe Care Domnul L-a făgăduit înainte de Patimi (In 14, 26; 15, 26). Astfel, ei înțeleg cum trebuie să organizeze Bisericele. Când nu mai fac față necesităților Bisericii din Ierusalim, hirotonesc șapte diaconi (Fapte 6, 1-6), instituind astfel prima treaptă a preoției sacramentale. În comunitățile nou create, dar și la Ierusalim, hirotonesc preoți (Fapte 14, 23; Fapte 15, 4). Mai târziu, când nevoile Bisericii impun, Apostolii instituie o nouă treaptă, care preia unele dintre responsabilitățile lor. Astfel sunt hirotoniți primii episcopi (II Tim 1, 6), cărora le este încredințată administrarea Tainei Hirotoniei, împreună cu responsabilitatea alegerii bărbaților potriviți pentru aceasta (I Tim 5, 22; Tit 1, 5).

Lect. Dr. Daniel MIHOC

• MODELE BIBLICE DE DISCURS TEOLOGIC •

Relațiile interpersonale și limbajul biblic

„La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul.”

Aceasta este prima afirmație din Cartea Facerii, scrierea care deschide Vechiul Testament. Este, prin urmare, prima afirmație despre Dumnezeu din Sfânta Scriptură. Ceea ce aflăm despre Dumnezeu înainte de toate, din paginile Bibliiei, este faptul că El a făcut lumea în care trăim.

Alegând să elucideze mai întâi problema genezei lumii și a sursei vieții, cei care au așezat scripturile sfinte ale iudaismului în ordinea lor actuală, în secolele 5-3 î.H., au vădit o preocupare caracteristică și omului modern. De unde venim? Cum a apărut această lume? Care este originea vieții? Sunt întrebări pe care și le pune și omul de astăzi. Sunt, totodată, marile întrebări ale omului din toate timpurile, care au contribuit, fără îndoială, la elevarea spirituală a ființei umane, la sporirea cunoașterii noastre despre lume.

Dar preocuparea pentru cunoașterea cauzei nu este singura cale de a înțelege lumea. Există oameni fericiți, prea puțin preocupați în existența lor de zi cu zi de aflarea unor răspunsuri la întrebările de mai sus. Familia, prietenii, relațiile sociale pot fi suficiente surse de împlinire personală. Viața umană poate să aibă un sens și atunci când e privită prin prisma relațiilor interumane.

De altfel, întrebările despre cauza vieții sunt întrebările omului matur. Ele presupun o anumită vârstă, o experiență a vieții. Dar înainte de a ajunge la vârsta reflecției, omul cunoaște viața prin relații. Prima formă de cunoaștere a vieții e iubirea maternă. Relațiile din familie, școală și societate trasează deja contururile vieții individului. Înainte de reflecția asupra originii vieții se află o experiență însemnată despre viață, fundamentată prin relații interpersonale.

Limbajul relațional nu este străin Bibliiei. Dimpotrivă, Dumnezeu însuși alege adeseori tocmai acest limbaj pentru a Se face cunoscut oamenilor. Și omului Vechiului Testament, la rândul său, îi vine mai ușor să vorbească cu Dumnezeu

sau despre Dumnezeu în acest mod. Pentru început, două texte din Vechiul Testament sunt suficiente ca exemplu:

„Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Care te-am scos din țara Egiptului, din casa robiei.” (Iș 20, 2; Dt 5, 6)

„Ascultă, Israele! Domnul, Dumnezeul nostru, este singurul Domn.” (Dt 6, 4)

Ambele texte sunt texte introductive, cu care încep secțiuni importante din Vechiul Testament. Primul prefațază Decalogul (Cele zece porunci) – o colecție de valori fundamentale, recunoscute atât în iudaism, cât și în creștinism. Cu al doilea începe un fragment care se rostește în rugăciunea zilnică, în iudaism: Șema Israel – „Ascultă, Israele!” – reprezintă pentru un iudeu evlavios cam ceea ce înseamnă rugăciunea „Tatăl Nostru” pentru creștini.

În primul text vorbește Dumnezeu. El Se prezintă pe Sine ca fiind legat de un „tu” cu identitate colectivă – poporul Israel (iar mai târziu, și Biserica). Al doilea text poate fi privit ca un răspuns uman. „Noi” – adică Israel (iar mai târziu, și Biserica) – mărturisim că El este Dumnezeul nostru, ceea ce-L face unic pentru noi.

Iubire, dăruire, ajutor, încredere, făgăduință, legământ sunt cuvinte mult mai frecvente în Sfânta Scriptură decât creație, origine, cauză. Biblia putea la fel de bine să înceapă cu Decalogul sau cu Șema Israel. Vechii iudei au preferat ca ea să înceapă cu un text despre origini. Dumnezeu a creat lumea, apoi l-a făcut pe om (Facere 1). Dar discursul teologic nu greșește dacă alege Decalogul sau „Ascultă, Israele!” ca lecturi inaugurale despre Dumnezeu.

Personal, cred că ora de religie din cadrul învățământului preuniversitar ar avea de câștigat dacă s-ar pune accentul pe texte care folosesc un limbaj relațional. Decalogul sau „Ascultă, Israele!” sunt mai intuitive decât referatul despre facerea lumii și a omului (Facere 1-2). Despre originea universului se discută atât la Științele naturii, cât și la Religie, iar informațiile contradictorii îl aruncă pe elev într-o arenă a incertitudinii, în care armele necesare îi lipsesc. Criteriul „ce este adevărat, ce

este fals?”, cu care elevul e deprins să opereze, îl va face fie infidel față de propriile convingeri religioase, fie sceptic față de știință. La rândul său, profesorul de Religie e pus în încurcătură. Îi e greu să explice unor elevi că referatul biblic al creației nu răspunde la întrebările științei, ci la cele ale credinței. Un text religios trebuie citit altfel decât o teorie științifică, după cum și o fabulă se citește altfel decât o lecție de biologie, chiar dacă în cuprinsul ambelor sunt amintite animale.

Pasajele din Biblie care vorbesc despre legătura dintre Dumnezeu și om într-un limbaj familiar, sunt mai accesibile decât textele cosmogonice. Iar limbajul biblic relațional este, totodată, compatibil cu constituția afectivă a elevului. Când ești obișnuit să ai mama ta, tatăl tău, frații tăi, vei realiza că nu e nefiresc sau ieșit din comun să ai și un Dumnezeu al tău.

Unul dintre cele mai vechi manuscrise fragmentare ale textului Vechiului Testament a fost descoperit în Egipt. Papirusul Nash, numit astfel după cel care l-a făcut cunoscut, în anul 1902, a fost considerat de specialiști ca fiind scris cândva în primele două secole creștine, dacă nu chiar mai devreme (secolul 2 î.H.). Papirusul cuprindea textul Decalogului, urmat nemijlocit de Șema Israel (Dt 6, 4 ș.u.). Sunt tocmai textele pe care, mai sus, le-am oferit ca model de discurs despre Dumnezeu, în care legătura, relația interpersonală, este centrală. Selecția celor două texte în Papirusul Nash nu poate fi întâmplătoare. E o dovadă că evreeii de atunci utilizau cele două texte în scop liturgic, sau, mai probabil, în contextul educației religioase. De altfel, cele două utilizări – cea cultică și cea pedagogică – nu se excludeau în Antichitate, ci se completau. Șema Israel și Decalogul reprezentau, încă de atunci, fundamente ale edificării religios-morale ale personalității umane.

„Ascultă, Israele!” și Decalogul sunt textele biblice asupra cărora urmează să meditam în edițiile următoare ale acestei rubrici.

Lect. Dr. Constantin OANCEA

Dinastia de tipografi sibieni Barth – von Closius și cărțile românești ortodoxe transilvane apărute în tipografia omonimă (II)

Se spune că, la un moment dat, într-un parc din Berlin, un gardian l-a întrebat pe un individ întins pe o bancă și care, cel puțin în aparență, lăsa impresia a fi de condiție modestă: *Cine ești?* Individul, nimeni altul decât filosoful Arthur Schopenhauer, i-ar fi răspuns trist: *Mă rog lui Dumnezeu să aflu [Repere ale credinței. 28 de modalități de exprimare a credinței, București, „Viață și Sănătate”, 2012, p. 61. Nu discutăm dacă istorioara este una autentică sau nu, dar, dacă este autentică, atunci „pășania” cu gardianul din parc trebuie să fi avut loc între 1811 și 1813, pe când Schopenhauer studia filosofia la Berlin].*

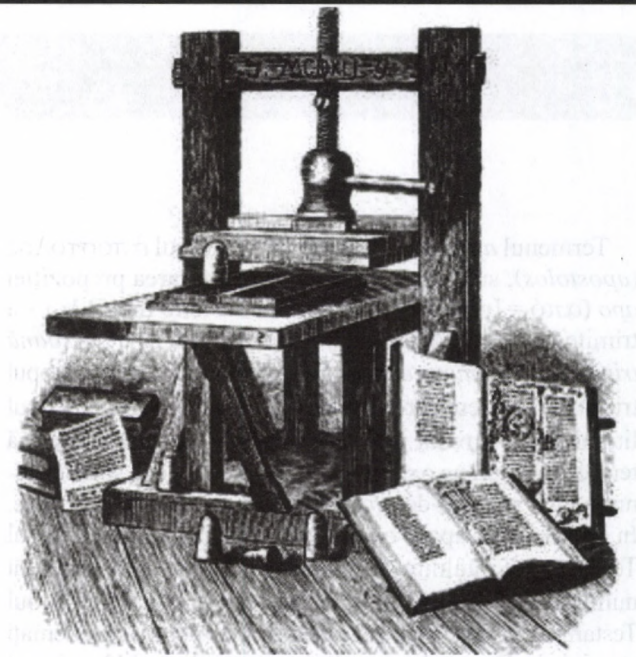
În virtutea imaginii de mai sus, dar, desigur, într-un alt plan, cel al editării cărților de cult necesare românilor „neuniți” – adică ortodocși – din Transilvania, care prin intermediul cărții și cu ajutorul lui Dumnezeu puteau afla mai multe despre ei înșiși, un reper ar fi cel al germanului Sebastian Münster, primul cosmograf al continentului nostru. El este autorul primei hărți a Europei, *Cosmographia*, apărută la 1544, în care putem vedea *cum ne aflăm*, adică putem analiza care era percepția de atunci în privința granițelor și statelor ori teritoriilor europene [Emil Hurezeanu, *Pe trecerea timpului. Jurnal politic românesc (1996–2015)*, București, Curtea Veche Publishing, 2015, p. 213]. Fie și în trecut, trebuie totuși spus că vorbim despre o realizare care a cunoscut o serie de ediții ulterioare – douăzeci și patru, pe parcursul unui întreg secol – în latină, franceză, italiană, engleză și cehă. Nu este mai puțin adevărat că succesul se datorează atât excelențelor xilografuri (gravuri în lemn) realizate de unele nume celebre precum Hans Holbein cel Tânăr, Urs Graf, Hans Rudolph Manuel Deutsch ori David Kandel, cât și noului procedeu de a realiza patru mape diferite pentru cele patru continente (cunoscute atunci):

America, Africa, Asia și Europa [Sebastian Münster (despre el), în *New International Encyclopedia* (https://en.wikipedia.org/wiki/New_International_Encyclopedia, accesat 15.01.2016)].

Pe harta respectivă, Franța și Spania ilustrează chipul unei femei, membrele superioare sunt Țările de Jos și Italia, iar pântecul – Imperiul Habsburgic, restul fiind sub centură: Polonia, Dalmația, Panonia, Țările Române, Albania, Grecia etc. *Sebastian Münster vizitează în 1550 ceea ce știm că este astăzi România. Mai precis, din Germania, prin Viena, ajunge la Sibiu și constată, în 1550, că Sibiul, cu 11.000 de locuitori, este un oraș complet, bine rânduit, cu nimic mai prejos ca Viena, adică un oraș întru totul asemănător cu Nürnberg [...] De reținut că pe vremea aceea Berlinul abia se năștea, iar Varșovia era semicunoscută. Bucureștiul ultraexcentric era marcat undeva, dincolo de posesiunile Europei habsburgice* [Hurezeanu, *op. cit.*, p. 213].

De fapt, atât Münster, cât și filosofi Renășterii încercau să reconstituie Europa pornind de la câteva direcții. Prima a fost – cel puțin pentru ei – realitatea orașelor. *Întâmplător au nu, Sibiul a fost Capitala culturală a Europei în 2007. Desigur, nu întâmplător, Melina Mercouri, ministrul grec al Culturii, inventează acest concept de „capitală culturală” în 1985. Iar Sibiul este, după Salonic, al doilea mare oraș al spațiului ortodox, care devine capitală a Europei. Peste timp, de la cel apusean la cel răsăritean, și apoi în interiorul ultimului – deci, o altă dimensiune fundamentală de definire a Europei* [idem].

Or, odată cu cele câteva generații de tipografi din familia Barth, care au trăit și și-au valorificat meșteșugul – începând cu Johann Barth senior (1670–1746), debutând

în domeniu în 1693, continuând cu Johann Barth junior (1702–1782) ori cu Petrus Barth (1745–1801), care, rupând tradiția familiei, s-a dedicat tipăririi aproape exclusiv de carte românească –, avem nu doar un Sibiu multicultural, ci și o cultură a cărții pluriculturală, plurireligioasă și divesificate lingvistic; pe alt palier exprimat, într-un imperiu – cel Habsburgic – (declarat) catolic, întâlnim o succesiune genealogico-familială de tipografi sași protestanți care tipăresc cărți necesare unui segment comparabil mult mai vast de români ortodocși.

Peste secole, mai precis în și după 2007, odată cu intrarea României în UE, toată această zestre polivalentă se va constitui în element de *plusvaloare identitară* – dacă ne este îngăduită exprimarea –, într-o *Europă romano-catolică și protestantă* [care are] o *anexă ortodoxă* [de] 40 milioane de ortodocși (greci, români, bulgari) [și care] vor defini și ei, cu particularitățile respective, acest continent, modificând inevitabil sensibilitatea Europei [ibidem, p. 214.; *Ceea ce numim lume ortodoxă, cu cele 40 de milioane de greci, români și bulgari intrați în UE, face parte însă dintr-un spațiu mai larg, cuprinzând și Rusia* (ibidem, p. 2015)].

Constantin ITTU,
cercetător științific

Începuturile tiparului în Țara Românească: activitatea tipografică de la Târgoviște (secolul al XVI-lea) (I)

În Țara Românească, secolul al XV-lea este marcat de luptele pentru tron între reprezentanții celor două grupări rivale, Dăneștii și Drăculeștii; fiind rezultatul anarhiei feudale, ele au provocat slăbirea autorității centrale și dezorganizarea instituțiilor statului de la sud de Carpați. Această stare de lucruri internă și contextul internațional au determinat accentuarea dominației otomane. În această situație, la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul celui următor, Domnia a căutat consolidarea poziției sale prin eforturile depuse pentru întărirea centralizării statale și pentru renașterea principalelor instituții ale țării, între care, cea dintâi era Biserica Ortodoxă. Aceste deziderate ale politicii interne s-au realizat mai ales în timpul domniilor lui Radu cel Mare (1495–1508) și a lui Neagoe Basarab (1512–1521), voievozi care au împletit diplomația cu sprijinul larg acordat Bisericii, culturii și artei.

Radu cel Mare, de pildă, cu scopul reorganizării vieții bisericești atât sub aspect administrativ, cât și spiritual, l-a invitat în Țara Românească, probabil în anul 1503, pe fostul patriarh ecumenic Nifon al II-lea (1486–1488, 1496–1498), personalitate cunoscută în Răsăritul ortodox pentru învățătura, pentru curăția vieții și pentru experiența dobândită în problemele de administrație și de conducere bisericească. Rândurile de față nu sunt dedicate activității, la noi, a patriarhului Nifon al II-lea [Pentru activitatea Sf. Nifon la noi, vezi Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Iași, Trinitas, 2004, pp. 387–389, cu bibliografia aferentă la p. 395]. Totuși, vom consemna că moștenirea activității sale în Biserica Țării Românești este reprezen-

tată de toate deciziile luate pentru reorganizarea ei, prin înființarea a două eparhii, pe lângă cea a Mitropoliei, prin reafirmarea principiului samovlastiei în viața mănăstirilor și, probabil, prin uniformizarea liturgică. Căci, după îndelungata perioadă de anarhie internă din secolul al XV-lea, când multe mănăstiri fuseseră distruse și, odată cu ele, și bibliotecile și scriptoriile lor, este foarte posibil ca în slujbe să fi pătruns elemente necorespunzătoare tradiției liturgice ortodoxe. Acest din urmă deziderat s-a împlinit prin tipărirea cărților de slujbă, la Târgoviște – capitala țării, începând cu anul 1508, după plecarea din țară a Sfântului Nifon. Prin urmare, înființarea tipografiei dădea răspuns unor nevoi ale țării. Inițiativa va fi aparținut Bisericii, căci se imprimă cărți de ritual, dar corespundea și intereselor Domniei. Înființarea primei tipografii în Țara Românească, în limba slavă, s-a datorat lui Radu cel Mare, nu numai ca un element de noutate, ci mai ales în scopul restaurării vieții statale și a reorganizării vieții bisericești din Țara Românească. În locul manuscriselor, copiate cu multă trudă și într-un timp îndelungat, cartea tipărită se realizează mai ușor, exemplarele sunt mai numeroase și mai accesibile ca preț, iar textul poate fi mai bine verificat, în special când e vorba de o carte de cult.

În Țara Românească, slujbele bisericești se săvârșeau în limba slavă, în dialectul sau redacția medio-bulgara. Această limbă liturgică, de cultură și de cancelarie fusese adoptată în Biserica Românească în secolele X și XI, „epoca de expansiune a liturghiei slave” [P.P. PANAITESCU, „Literatura slavo-română (secolele al XV-lea – al

XVII-lea) și importanța sa pentru istoria literaturilor slave”, în vol. *Contribuții la istoria culturii românești*, Ed. Minerva, București, 1971, p. 15]. Până la apariția tiparului, toate cărțile de cult, ca și cele teologice, de spiritualitate și de învățătură, erau multiplicare prin copiere. Principalele centre ale acestei munci minuțioase erau mănăstirile. Astfel, scriptoriile deveneau focare de cultură și adevărate școli artistice în care s-a conturat o tradiție a cărții manuscrise, determinate de o serie de elemente de individualitate ca: aspectul grafic (ductul) literelor, inițialele ornate, frontispiciile, vignetele și imaginile (miniaturile) pictate cu un neasemuit simț artistic. Desăvârșirea acestei arte, anterior introducerii tiparului, s-a desfășurat în „școala” de caligrafie și miniatură a ieromonahului Gavriil Uric din Mănăstirea Neamț (secolul al XV-lea), „primul mare artist și om de cultură român” [Sorin ULEA, „Gavriil Uric, primul artist român cunoscut”, în *Studii și cercetări de istorie a artei*, I, 1964, pp. 235–263]. Caligrafia și estetica ieromonahului Gavriil Uric au influențat nu numai arta manuscriselor, ci și tipologia cărților bisericești tipărite, atât pe pământ românesc, cât și în celelalte centre de carte ortodoxă [Ștefan CIOBANU, *Istoria literaturii române vechi*, vol. I, București, 1947, p. 49; P.P. PANAITESCU, „Liturghierul lui Macarie (1508) și începuturile tipografiei în Țările Române”, în vol. *Contribuții la istoria culturii românești*, Ed. Minerva, București, 1971, pp. 309–310].

Pr. lect. univ. dr. Radu TASCOVICI,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniță Filoteia”, Universitatea din Pitești

Parohia, rolul preoților și al laicilor în misiune

Într-o încercare de înnoire a înțelegerii parohiei în teologia de astăzi, mitropolitul Emilianos Timiadis (2001:5) scria despre dificultățile care au apărut pe parcursul istoriei: „Schimbarea unei atitudini de obstinație nu a fost niciodată ușoară. Acțiunile înnoitoare întâlnesc deseori o rezistență enormă. Deși, din punct de vedere eclesiologic, o parohie face parte din Biserica universală a lui Hristos, totuși ea este constituită dintr-o comunitate de oameni, bărbați și femei, care se luptă cu piedici și greșeli, și care se împotrivesc deseori să înainteze mai departe pe calea creștină și să se lase puși la încercare. Undeva, pe traseu, progresul a fost oprit, iar parohia ne apare ca fiind statică și alcătuită din parohieni egoiști”. Într-adevăr, acest egoism care, din nefericire, tinde să predomină în societatea (post)modernă a consumerismului, are grave repercusiuni atât la nivel individual, cât și comunitar. Este principalul motiv care ne determină să reanalizăm funcția parohiei ca „celulă” primară a Bisericii sau, altfel spus, ca mediu în care se realizează unirea concretă cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos și împărtășirea cu harul sfinților al Duhului Sfânt. Misiunea Bisericii are loc, în mod concret, la nivelul parohiei sau al „Bisericii locale”. Aici are loc întâlnirea cu Dumnezeu, prin Mijlocitorul și Capul Bisericii, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, și tot aici se consolidează comunitatea celor ce sunt Trup al Său și frați între ei, creștinii. (Vezi câteva cărți și studii edificatoare în acest sens: Metallinos, Timiadis, Vintilescu.)

Activitatea misionară trebuie să vizeze întregul tablou de categorii de parohieni. Aici pot fi distinse: grupul adevăraților „co-liturghisitori” sau împreună-lucrători (*sinergoi*) ai preotului, dar și categoria „creștinilor nominali”, adică a celor care au contacte doar sporadice cu preotul și cu corpul activ al parohiei. Cei din urmă se manifestă în viața Bisericii doar cu ocazia unor evenimente semnificative din viața proprie: botezul copiilor, căsătoria tinerilor, înmormântarea părinților. Totuși, nici această parte a parohiei nu trebuie să fie uitată sau pierdută. „Reîncreștinarea creștinilor” reprezintă una dintre sarcinile cele mai importante ale mărturiei evanghelice a Bisericii. Pentru a-și atinge scopul misionar și pastoral, preotul are la îndemână mai multe mijloace, pentru a fi cât mai aproape de acești „creștini cu numele”: vizite pastorale, binecuvântarea familiei și a domiciliului ei, consultații cu familiile sărace, predarea lecțiilor de catehism, distribuirea cărților religioase și, mai ales, săvârșirea unor slujbe (vezi Taina Maslului sau Litia). „În această zonă a parohiei există disponibilități umane (și economice) surprinzătoare: pensionari, grupuri de specialiști și artiști, asociații de tineret și sportive care vor să participe la programul parohiei altfel decât venind la Liturghie în fiecare duminică (pe care o găsesc prea lungă și uneori plictisitoare)” (I. Bria 1996:112). Deși această considerare a „Liturghiei după Liturghie”, fără Sfânta Liturghie propriu-zisă, prezintă pericole destul de mari în opinia noastră, totuși trebuie recunoscut că Taina prin excelență a Bisericii trebuie să se adreseze tuturor categoriilor de creștini și, mai ales, că trebuie să evite căderea într-un formalism steril. Participarea credincioșilor trebuie să fie una cât mai activă, iar preotul trebuie să țină cont de faptul că „există un sentiment de frustrare la cei mai mulți, deoarece nu înțeleg textul și conținutul Liturghiei în forma în care este cântată sau murmurată de preot”. De aici și datorită preotului, împreună cu a cântăreților sau a corului, „de a cânta clar într-o limbă comună, limba scrisă și vorbită de toți, inclusiv de copii și tineri, fără variante arhaice. Apoi este necesară explicarea riturilor și procesiunilor, citirea cu voce tare a canonului (aducerea jertfei și prefacerea darurilor)” (*Ibid.* 112-113).

Exercitarea misiunii eclesiale, exprimată prin sintagma „Liturghie după Liturghie”, implică o reînviore euharistică, precum și o reconsiderare a participării laicilor la Euharistie și, în general, la viața Bisericii. Dacă Biserica este poporul lui Dumnezeu (*laos tou Theou*), adunarea celor botezați, atunci creștinii, indiferent de vârstă, categorie sau profesiune, trebuie să se simtă aici ca „acasă” – toți trebuie să fie cuprinși în rugăciunea, misiunea și diaconia parohiei.

Relația preotului cu parohia se aseamănă cu relația conjugală. În documentul *Go Forth In Peace* se precizează că preotul ortodox este hirotonit și „căsătorit” cu o anumită parohie, într-o legătură pe viață. Chiar dacă, „prin iconomie”, Biserica a îngăduit mișcarea și transferul preoților în mai multe parohii, tema „căsătoriei” preotului cu o parohie rămâne vitală. De la acesta se cere o profundă intimitate și purtare de grijă față de comunitate. Preotul are o deosebită responsabilitate față de fiecare membru al parohiei. El mijlocește pentru tot poporul în fața lui Dumnezeu, iar fiecare creștin este chemat să ducă o viață creștină autentică, în sensul unei activități neîncetate în cadrul lucrării Bisericii. În acest context se cuvine a fi înțeleasă și obligativitatea „trezirii conștiinței laicilor”. Fiecare mirean trebuie să fie un concelebrant, un martor al misiunii preoțești. De la el se așteaptă următoarele: 1. o participare vitală și vie la Sfânta Liturghie; 2. mărturisirea personală a credinței și 3. angajarea creștină în viața cetățenească, educativă, culturală și intelectuală a propriei națiuni și societăți (*Ibid.* 118).

Ținând de domeniul specific al misiunii interne, revitalizarea rolului laicului în Biserică îmbracă forme concrete: „declericalizarea teologiei”, în sensul revizuirii limbajului, formelor și metodelor, ca o preocupare comună a Bisericii, de care au nevoie atât clericii, cât și laicii; călăuzirea tineretului, o categorie umană vulnerabilă, pentru care se cere o atenție sporită pentru o împărtășire eficientă a credinței; sporirea atenției față de celula familială, față de care există multe amenințări contemporane, ceea ce pune în pericol „preoția părinților” (aceștia fiind „reprezentanții provizorii și oglinzi ale grijii părintești și ale milostivirii dumnezeiești”); reevaluarea rolului femeii în Biserică – ca recunoaștere a demnității sale, egale cu cea a bărbatului, și posesoare a unei harisme speciale – care trebuie în mod absolut necesar să primească loc de exercitare în comunitatea eclesială (*Ibid.* 113-116).

Relația Liturghie–Spiritualitate–Misiune are ca bază bogăția vieții Bisericii în aspectele sale sacramentale. Este un aspect deosebit de important pentru eficientizarea misiunii. De ce aceasta? „Principalul mijloc de a da mărturie al Bisericii în momentul de față – ne răspunde Părintele Bria –, nu constă în a vesti cu îndrăzneală că Hristos este Mântuitor, unei lumi care deja a auzit aceste cuvinte și a rămas neimpresionată. Cea dintâi și principala metodă de mărturie evanghelică este aceeași ca în Biserica primară. Cei ce vedeau viața aleasă a primilor creștini erau atât de atrași de forța și frumusețea ei, încât căutau să-i descopere puterea și originea...” (*Ibid.* 119). Cu alte cuvinte, principalul mijloc misionar este însăși viața creștinului, înnoită de Sfântul Duh și întemeiată pe rugăciune. Caracterul este unul comunitar: realizarea unei comuniuni de dragoste după chipul iubirii dumnezeiești. De aici și diversele îndemnuri scripturistice (vezi In. 4, 19, I In. 4, 7 sau I In. 5, 3-4). Consolidarea comunității eclesiale ca Trup al lui Hristos, presupune în mod absolut necesar responsabilitatea față de orice ființă umană. Slujirea lui Dumnezeu implică și slujirea față de aproapele. Fiecare persoană angrenată în lucrarea misionară a Bisericii trebuie să fie conștientă de acest fapt. De la „cei trimiși” se

așteaptă sfințenia personală, căci mărturia evanghelică nu se poate face decât într-un duh de pocăință. După modelul sfinților, misionarii creștini trebuie să reflecte slava necreată a lui Dumnezeu și să-și bazeze toate puterile pe puterea dinamizatoare a Treimii. Conștienți mai întâi de propria lor căință (*metanoia*), convertire și mântuire, „cei trimiși” trebuie să poseze în chip deplin calitatea de „martori ai Adevărului”.

Lucrarea misionară, împlinirea cerințelor pe care le reclamă „Liturghia după Liturghie”, îi vizează, așadar, deopotrivă pe clerici și pe laici. Ion Bria vrea să sugereze că desfășurarea activității misionare a Bisericii nu este apanajul exclusiv al unor specialiști. Mai mult decât atât, fiecare preot se cuvine să-și exercite în mod deosebit lucrarea misionară. Fiecare preot „trebuie să fie pe deplin purtătorul Vestii celei Bune a Învierii”. Atitudinea sa trebuie să fie adaptată la schimbările societății contemporane. El nu mai poate rămâne pasiv și fatalist. Informat în legătură cu noile cerințe ale vremii, el este chemat să predice Evanghelia nu doar prin cuvânt, ci prin întreaga sa viață. În Fa. 20, 28: „Luați aminte de voi și de toată turma...”

se arată responsabilitatea continuă a preotului față de poporul lui Dumnezeu și față de propria persoană. Dacă tot ceea ce face și predică preotul trebuie să reflecte propria sa viață interioară, atunci se poate înțelege că orice eșec personal se reflectă asupra întregii comunități.

Dacă menirea parohiei este aceea de a fi o „comunitate disciplinată”, forța de coeziune, atât la nivel intern, cât și în relație cu celelalte comunități locale, s-ar cuveni să o aibă preotul. Dar nu trebuie uitat că acesta nu este decât un reprezentant și un trimis al episcopului. De aceea, acesta este proestul care inspiră și asigură coeziunea comunității, viața conciliară și solidaritatea întregului corp eclesial. Rolul său de întăritor marchează, desigur, întreaga sa comunitate pe care o păstorește. Dar acest aspect nu se răsfrânge exclusiv asupra clericilor; vorbim despre un fapt general valabil pentru fiecare creștin în parte. Orice creștin este marcat de „simetria dintre persoană și comunitate, dintre cuvânt și faptă, dintre imaginea pe care o are de sine și cea pe care o comunică altora” (*Ibid.* 124).

Nu poate exista o disciplină a parohiei dacă nu are la bază iubirea reciprocă între creștini. Este o iubire ce are ca izvor chiar Liturghia. Într-adevăr, Liturghia Euharistică rămâne izvor, model și inspirație de viață socială. Esența misiunii creștine constă în propovăduirea Evangheliei iertării, învierii și vieții veșnice. Evanghelia iubirii scoate pe om din sfera individualismului, îl plasează în chiar centrul problemelor sociale și cetățenești. Chiar dacă nu-și identifică mesajul ei cu programe politice și sociale din vremea noastră, Biserica nu neglijează realitatea sărăciei umane și a problemelor de care umanitatea este copleșită.

După cum s-a văzut, chiar și fără a avea de-a face cu o amplă „teologie a laicului”, în teologia ortodoxă a secolului al XX-lea au existat preocupări privind reevaluarea rolului laicilor în misiune. (Pentru contribuții mai recente în teologia românească, a se vedea C. Sonea și I. Vicovan. Ele completează și actualizează lucrarea devenită deja „clasică” a lui Liviu Stan.)

Bibliografie (selectiv): Mitropolit Emilianos Timiadis, *Preot, parohie, înnoire. Noțiuni și orientări pentru teologia și practica pastorală*, trad. Paul Brusnowski, Sophia, București, 2001; Ion Bria, *Liturghia după Liturghie. Misiune apostolică și mărturie creștină – azi*, Athena, București, 1996; Gheorghios D. Metallinos, *Parohia – Hristos în mijlocul nostru*, trad. Ioan I. Ică, Deisis, Sibiu, 2004; Petre Vintilescu, „Parohia ca teren de dezvoltare a spiritualității creștine”, în *ST 6* (1937), nr. 1, p. 31-60; Cristian Sonea, *Apostolat și responsabilitate. O viziune teologică asupra misiunii laicului*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2015; Ioan Vicovan, Emilian Iustinian Roman (coord.), *Laicii și misiunea creștină. Realitate istorică, vocație personală, necesitate eclesială*, Doxologia, Iași, 2014; Liviu Stan, *Mirenii în Biserică. Importanța elementului mirean în Biserică și participarea lui la exercitarea puterii bisericesti. Studiu canonic-istoric*, Sibiu, 1939.

Ciprian Iulian TOROCZKAI

Diac. Dr. Habil.
ȘTEFAN L. TOMA

DIN ACTUALITATEA BISERICESCĂ PANORTODOXĂ

Regulamentul de organizare și funcționare al Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe

(Creta, 16-27 iunie 2016) (I)

Între hotărârile concrete luate de către Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe în cadrul ultimei întâlniri a acestora, care a avut loc la Chambésy, lângă Geneva (Elveția), între 21-28 ianuarie a.c., se numără și adoptarea „Regulamentului de organizare și funcționare al Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe”, eveniment binecuvântat, care se va desfășura între 16-27 iunie a.c. în cadrul Academiei Ortodoxe din Insula Creta.

Deși integrată teritorial în componența Greciei, insula Creta constituie teritoriu canonic al Patriarhiei de Constantinopol. Cu o istorie aparte, organizată cu Sinod local, în dependență directă de Fanar, Arhiepiscopia Cretei constituie una dintre zonele cele mai prolifiche din punct de vedere al învățământului teologic, aflate sub omoforul Patriarhului Ecumenic Bartolomeu.

Schimbarea locului de desfășurare a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, din Constantinopol (Biserica Sfânta Irina), cum se dorise inițial, în insula Creta, a avut în vedere rațiuni de ordin nu doar bisericesc, ci și geopolitic. În primul rând, răcirea actuală a relațiilor politice dintre Turcia și Rusia, ar fi pus sub semnul întrebării participarea delegației Patriarhiei Moscovei la Sfântul și Marele Sinod. Aceasta deoarece, începând cu data de 1 ianuarie 2016, toți cetățenii ruși au nevoie de viză din partea statului turc, pentru a putea intra în Turcia. În al doilea rând, riscul crescut al atentatelor cu care se confruntă în prezent Turcia, ca și necesitatea asigurării, în acest context, a securității depline pentru desfășurarea în condiții optime a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, ar fi ridicat serioase semne de întrebare. Având în vedere aceste aspecte, zona insulei Creta, un teritoriu insular cu o populație majoritar ortodoxă, teritoriu canonic al Patriarhiei de Constantinopol, a constituit propunerea inspirată a Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, propunere acceptată de către toți Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe prezenți la Chambésy. Aspectul vehiculat în presă, că s-a dorit organizarea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe într-o țară majoritar ortodoxă, constituie o rațiune complementară la statu-quo-ul geopolitic actual, realitate care a dus la schimbarea locului de desfășurare a Sinodului. De facto, Patriarhia Ecumenică, ca instituție bisericească, nu este mai puțin respectată la nivelul comunicării panortodoxe, deoarece sediul ei istoric se află astăzi într-o țară majoritar musulmană (Turcia), în relație cu celelalte Biserici Ortodoxe, a căror sediu se află în țări majoritar ortodoxe.

„Regulamentul de organizare și funcționare al Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe” a fost aprobat așadar, de către participanții la Sinaxa Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe Locale (21-28 ianuarie 2016) la Chambésy, cu excepția reprezentanților Patriarhiei Antiohiei. El a fost dat publicității, conform hotărârii Sinaxei Întâistătătorilor. În prezenta ediție a rubricii de „Actualitate bisericească panortodoxă” îl prezentăm integral, conștinși fiind de importanța receptării și înțelegerii lui:

„Articolul 1: Introducere

Prin harul Sfintei Treimi, Sfântul și Marele Sinod constituie o expresie autentică a tradiției canonice și a

practicii bisericești dintotdeauna (διαχρονική) cu privire la modul de funcționare sinodal, în Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească, și este convocat de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic, pe baza consensului Preafericiților Întâistătători ai tuturor Bisericilor Ortodoxe Locale, recunoscute în mod universal ca și autocefale. El va fi compus din membri desemnați, ca parte a delegațiilor acestora.

Academia Ortodoxă din Insula Creta

Articolul 2: Convocarea Sinodului

Convocarea Sinodului va fi anunțată prin Scrisoare patriarhală adresată de către Patriarhul Ecumenic către toți Întâistătătorii de Biserici Ortodoxe Locale, prin care se va:

1. anunța completarea pregătirii presinodale a temelor aflate pe agenda Sinodului, decise la nivel panortodox;
2. fixa durata și locul de desfășurare a Sinodului, potrivit consensului Preafericiților Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe Locale;
3. invita ca fiecare Biserică Ortodoxă Locală, în conformitate cu hotărârile aprobate în cadrul Întâinirii Preafericiților Întâistătători, să își desemneze reprezentanții ei la Sinod.

Articolul 3: Calitatea de membri ai Sinodului

Membri ai Sinodului vor fi ierarhii desemnați de către fiecare Biserică Ortodoxă Autocefală ca reprezentanți:

1. numărul membrilor a fost stabilit la Întrunirea Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe Locale Autocefale, în martie 2014, la Fanar;
2. delegațiile pot fi însoțite de către consultanți/consilieri speciali: clerici, călugări sau laici, însă numărul acestora nu poate depăși 6 persoane. Vor fi, de asemenea, invitați și trei asistenți (βοηθητικά στελέχη) din fiecare Biserică Ortodoxă Autocefală;
3. consultanții speciali pot lua parte la sesiunile plenare ale Sinodului, fără a avea dreptul de a vorbi sau de a vota, urmând să sprijine Secretariatul Sinodului sau Comisiile Sinodului în lucrarea lor, cu dreptul de a vorbi și de a îndeplini funcții specifice încredințate lor;
4. în timpul Sinodului, fiecare Întâistătător poate avea împreună cu el, dacă este posibil, doi ierarhi – membri ai delegației Bisericii respective. Datorită numeroaselor sale

responsabilități, Președintele (n.tr., Sinodului) poate avea doi astfel de membri și un secretar; toți consultanții vor șede în spatele Întâistătătorilor lor;

5. dacă Întâistătătorului unei anumite Biserici Ortodoxe Locale îi va fi imposibil să participe în persoană la Sinod sau la una dintre sesiunile acestuia, el va fi înlocuit de un alt ierarh al Bisericii Sale, în conformitate cu hotărârile acesteia.

Articolul 4: Președinția Sinodului

Președinția Sinodului va fi exercitată de către:

1. Patriarhul Ecumenic. Primații celorlalte Biserici Ortodoxe Locale se vor așeza de-a dreapta și de-a stânga sa, în conformitate cu Dipticele Patriarhiei Ecumenice;
2. Membrii delegațiilor Bisericilor Ortodoxe Locale se vor așeza, în conformitate cu ordinea Dipticelor, în locurile desemnate pentru ei, în Sala de desfășurare a Sinodului;
3. Consultanții speciali ai fiecărei delegații alături de aceștia, pentru a le facilita comunicarea.

Articolul 5: Prerogativele Președintelui

Președintele Sinodului va:

1. declara deschisă și închisă lucrarea Sinodului;
2. lucra împreună cu Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe Autocefale pentru planificarea lucrărilor tematicii aflate pe agenda Sinodului, și, de asemenea, pentru rezolvarea imediată a oricărui aspect legat de procedura și desfășurarea acestuia;
3. aproba programul manifestărilor liturgice, care vor avea loc pe parcursul Sinodului;
4. conduce discuțiile fiecărei sesiuni, făcând remarci succinte, în funcție de contexte, pentru a asigura cea mai profundă consistență a dezbaterilor, în concordanță cu responsabilitățile Sinodului;
5. da cuvântul membrilor Sinodului și va garanta stricta observație și corecta aplicare a principiilor prezentei Proceduri, pentru a asigura buna înaintare a ordinii bisericești a lucrării;
- 6) coordona lucrarea Secretariatului Panortodox al Sinodului.

Articolul 6: Secretariatul Sinodului

Secretariatul Sinodului este un organism panortodox, prin urmare:

1. va fi compus dintr-un ierarh al fiecărei delegații, ca și, de asemenea, de secretarul Comisiei de Pregătire a Sfântului și Marelui Sinod, care urmărește lucrarea Secretariatului Panortodox;
2. membrii Secretariatului vor fi asistați în munca lor de către consultanți ad-hoc: clerici, monahi sau laici, care vor fi aleși dintre consultanții delegațiilor Bisericilor Ortodoxe Locale și vor susține ampla lucrare a Secretariatului Panortodox. Numărul unor astfel de consultanți nu poate depăși 2 persoane pentru fiecare delegație.

(continuarea în numărul viitor)

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

1 ianuarie – PS Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Biserica „Sf. Pantelimon” și „Sf. Andrei Șaguna” din Sibiu, împărtășind credincioșilor prezenți un cuvânt de binecuvântare la început de an.

3 ianuarie – A slujit Sf. Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus și a adresat cuvânt de folos credincioșilor aflați în pelerinaj aici.

5 ianuarie – PS Sa a săvârșit Sf. Liturghie și Slujba de sfințire a Aghiasmei Mari în Catedrala Mitropolitană.

6 ianuarie – PS Sa a săvârșit Sf. Liturghie și a ținut un cuvânt de folos în Biserica „Buna Vestire” din Sibiu. Împreună cu IPS Părinte Mitropolit Laurențiu, a săvârșit Slujba de sfințire a Aghiasmei Mari în Piața Mare din centrul orașului, fiind înconjurați de o mulțime mare de preoți și credincioși din Sibiu.

7 ianuarie – Împreună cu IPS Părinte Mitropolit Laurențiu, a slujit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul” și „Sf. Martiri Brâncoveni” din Făgăraș, unde a participat și la concertul de colinde tradiționale al Ceteluror de feciori din Țara Făgărașului.

9 ianuarie – A săvârșit Taina Sf. Botez pentru pruncul Ștefan Nicolae Fuciu.

10 ianuarie – A săvârșit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Sf. Treime” din Făgăraș. A săvârșit Taina Sf. Botez pentru pruncul Iustin Ioan Lie.

14 ianuarie – A participat la ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

16 ianuarie – A săvârșit, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, Taina Cununii pentru tinerii Dan-Ciprian și Ioana Borbei.

17 ianuarie – A săvârșit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Sf. Ier. Nicolae” din parohia Olteț, prot. Făgăraș II, împărtășind un frumos cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți.

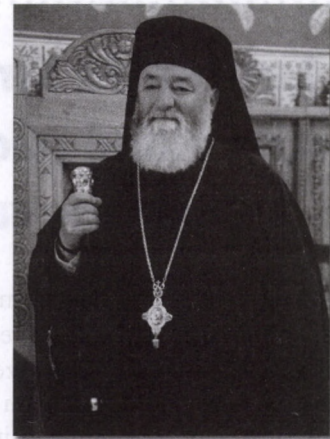
21 ianuarie – A făcut parte din comisia de examinare a preoților pentru ocuparea postului de preot paroh.

22 ianuarie – a slujit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană. A participat la ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

23 ianuarie – a slujit Sf. Liturghie și slujba de Te deum prilejuită de ședința Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la ședința Consiliului Eparhial și a Adunării Eparhiale ale Arhiepiscopiei Sibiului.

24 ianuarie – A slujit Sf. Liturghie și a împărtășit credincioșilor un cuvânt de folos în Biserica cu hramul „Sf. Împărați Constantin și Elena” din Sibiu.

27 ianuarie – A participat, ca delegat al IPS Părinte Mitropolit Laurențiu, la Ședința de evaluare a activității pe anul 2015 a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Căpitan Dumitru Croitoru” al Județului Sibiu.

28 ianuarie – A oficiat Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană, răspunsurile la strană fiind date de către membrii Organizației Tinerilor din Sibiu. A participat la ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

30 ianuarie – Împreună cu IPS Părinte Mitropolit Laurențiu, a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. A participat în Aula „Ioan Mețianu” a Facultății de Teologie „Sf. Andrei Șaguna” la sesiunea de comunicări științifice ocazionată de prăznuirea Sf. Trei Ierarhi.

31 ianuarie – A slujit Sf. Liturghie la capela amenajată în cadrul Liceului Teologic Ortodox „Sf. Constantin Brâncoveanu” din Făgăraș. A împărtășit un frumos cuvânt de învățătură elevilor și cadrelor didactice, precum și credincioșilor prezenți.

Arhid. Chiril SOCACIU

METAFIZICA ȘI TEOLOGIA MUZICII (III)

Compozitorul, fiind prin natură un om hipersensibil, e aproape predestinat să se confunde cu marile întrebări ale omului: sensul vieții, libertatea, teodiceea, infinitul, suferința, boala și moartea.

Patimile după Matei de Bach, *Simfonia a III-a* de Beethoven, *Simfonia a IV-a* de Brahms, *Simfonia a IX-a* de Mahler, *Oedip* de Enescu sau *Simfonia a X-a* de Sostakovič exprimă cu nuanțe și dozaje diferite, tragismul existenței.

Pe de altă parte, luminozitatea, bucuria de viață pe care le transmit un Vivaldi, Couperin, Ravel, Poulenc sau chiar marele Mozart, pot fi rodul unor drame sufletești pe care au reușit să și le domine. O astfel de atitudine devine explicabilă dacă avem în vedere faptul că luciditatea și drama interioară se influențează reciproc [Ibidem, p. 98].

Dar compozitorul, grație unor procedee și tehnici componistice consacrate, nu exprimă în discursul muzical doar geografia propriului sine, ci și sineitatea lumii, pulsul universului și al societății.

Romantismul determină discursul estetic să identifice în muzica simfonică, pe lângă dimensiunea afectivă, și mesajul spiritual, care transcende fluxul auditiv. Acest reviriment al reflexivității, al încărcării muzicii cu conotații transcendente vine în continuitatea unor tradiții bimilenare: Pitagora și Platon considerau că muzica este un ecou al muzicii sferelor; Augustin vedea în muzică un mobil pentru contemplarea infinitului divin; pentru Hegel, muzica reprezintă o etapă din odiseea de auto-afirmare a Spiritului în lume; Schelling identifică muzica cu ritmul cosmic.

Atitudinea salonardă față de muzică, raportarea la ea ca la un lucru generator de divertisment, pe fondul căreia se poate conversa și pot fi spuse glume, va fi criticată de Ernest Teodor Amadeus Hoffmann (1776-1882), un scriitor, compozitor și critic muzical contemporan al lui Beethoven. După el, muzica, această „artă sacră”, nu este doar un pretext de amuzament pentru niște „urechi de măgar”, ci relevă omului o lume diferită de lumea sensibilă [Ibidem, p. 113-114].

Însă cel care va teoretiza și va impune în estetică și filosofie funcția gnoseologică a muzicii este Artur Scho-

penhauer, care în *Lumea ca voință și reprezentare* afirmă că muzica conectează omul cu „lucrul în sine”.

Pe lângă opera componistică, mulți compozitori scriu și texte critice despre muzică, în care își creionează adesea propriile programe estetice. Ne referim aici la corespondența și caietele de conversație ale lui Beethoven, la articolele lui Weber, Schumann și Berlioz, la Studiile despre muzică ale lui Liszt, la opera teoretică a lui Wagner (*Opera și drama, Opera de artă a viitorului* etc.), la studiile despre folclor ale lui Bartok sau la memoriile lui Enescu.

Muzicienii au sesizat și au exprimat tragismul condiției umane chiar înaintea filosofilor pesimiști. Vorbim astfel nu numai de un existențialism sau de o gândire existențială în filosofie și literatură (Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, Heidegger, Sartre, Camus, Gabriel Marcel, Cioran), ci și în muzică, chiar dacă în această artă strigătele de suferință, angoasele sunt însoțite de ideea de luptă.

Parțial cu clasicii, dar mai ales cu Beethoven, imnele angelice, serafismul compozitorilor anteriori vor fi înlocuite cu strigăte de luptă, cu accente prometeice.

Dar inclusiv Mozart, în ciuda structurii sale angelice, în ultima perioadă a creației sale dă glas unor melancolii profunde [Ibidem, p. 170-172].

5. Muzica la filosofi clasici germani

Clasificând artele, Immanuel Kant consideră că o artă este cu atât mai înaltă, cu cât are o substanță ideatică mai înaltă și mai clară. Din acest motiv, arta muzicii apare pe ultimul loc, alături de arta combinării culorilor, în urma retoricii, arhitecturii, sculpturii sau grădinăritului, arte în care elementul ideatic este eclipsat de realitatea senzorială.

Pentru Kant, muzica era o artă lipsită de urbanitate, un joc de arabescuri sonore în care avem „mai mult divertisment decât cultură”.

Excluzând funcția cognitivă, rolul pedagogic și conținutul spiritual al muzicii, Kant instituie teoria formalistă despre muzică.

Spre deosebire de Kant, Fichte pune accent pe rolul ascultătorului în decodarea sensurilor sonore. El, ascultătorul, unește diversitatea și unitatea, eul lui interior construiește armonia și consonanța. Atitudinea lui Fichte față de muzică este, desigur, în concordanță cu propria sa concepție filosofică: idealismul subiectiv.

În concepția lui Schelling, muzica redă, cu o abilitate superioară față de celelalte arte, devenirea, dinamica fenomenală. Ea exprimă forma pură a acestui dinamism, având o certă legătură cu structurile cosmice. Ritmul, de pildă, exprimă periodicitatea după care se deplasează planetele. În dialectica dintre ritm, linie melodică și armonie, funcția conducătoare și unificatoare este asigurată de către ritm care are același rol în muzică și în dinamismul cosmic ca și conceptul său filosofic de idee obiectivă, singura în măsură să soluționeze conflictele dintre eu și non-eu, unindu-le într-o identitate de ordin transcendental [vezi George Bălan, *Muzica, temă de meditație filosofică*, Ed. Științifică, București, 1965, p. 65-67].

La Hegel, muzica, alături de pictură, reprezintă un pas important în tentativa spiritului de a se desprinde de materie, chiar dacă muzica exprimă spiritul într-un mod insuficient determinat.

Auzul este, după Hegel, „mai ideal decât văzul”, afirmație care vine să întărească permeabilitatea muzicii la spirit.

Pe de altă parte, Hegel nu acceptă faptul că muzica poate exprima idei doar dacă e dublată de cuvânt, de poezie. În caz contrar, nu exprimă decât „emoții fără sens”.

Deși are momente în care oscilează între „subiectivitatea abstractă” și „conținutul spiritual” al muzicii atunci când vorbește de muzica religioasă (catolică și protestantă), Hegel e de părere că aceasta este o întruchipare a esenței divine.

În concluzie, putem spune că estetica hegeliană, față de cea kantiană, înregistrează un mare progres, în sensul că autorul *Fenomenologiei spiritului* atribuie muzicii posibilitatea de a exprima un conținut spiritual [Ibidem, p. 70 passim].

Lector Dr. Vasile CHIRA

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Apariție de excepție la Editura Andreiana

Dr. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului

«Din exilul păcatului la Masa Împărăției»

I. Călătorie cu Hristos spre Postul Mare

La mijloc de noiembrie 2015, în Catedrala mitropolitană din Sibiu, preoți, profesori de teologie și credincioși, în frunte cu întâistătătorul lor, uniți în dumnezeiasca taină a Sfintei Liturghii, aduceau lui Dumnezeu cuvenitele mulțumiri la împlinirea unui deceniu de la instalarea în fruntea Mitropoliei Ardealului a arhipăstorului lor, IPS Părinte Mitropolit Laurențiu. 13 noiembrie era o zi cu o semnificație aparte, fiind pentru toți creștinii ortodocși ziua de prăznuire a neîntrecutului predicator al Evangheliei lui Hristos, liturghisitor exemplar și slujitor al celor săraci, întrupare de curaj și virtuți duhovnicești, Sfântul Ioan Gură de Aur. Aminteam, cu acel prilej, faptul semnificativ că, hirotonit preot în Antiohia în februarie 386, în duminica dinaintea Postului Mare, Sfântul Ioan a început încă de a doua zi celebrul ciclu de omilii la Cartea Facerii – principala călăuzire și hrană duhovnicească a credincioșilor și catehumenilor intrați în linia directă a pregătirii întâlnirii și unirii cu Iisus Hristos cel răstignit și înviat în taina Paștelui ca Botez și a Botezului ca Paște.

Fidel acestei venerabile tradiții de pedagogie omiletico-liturgică, arhierul și dascălul, teologul și mitropolitul Laurențiu ne surprinde acum, în prag de nouă primăvară duhovnicească a Bisericii, cu acest dublu ciclu de predici dedicate duminicilor Postului Mare. Prin ele suntem invitați simplu, dar profund, la marea călătorie și școală aflată în inima Ortodoxiei, școala pocăinței și calea Împărăției intrate pe poarta strâmtă, dar binecuvântată, a Crucii și Învierii.

Predicile nu înmănușează doar o puzderie de observații exegetice, accente duhovnicești și îndemnuri morale îndătinat. După cum ne avertizează Cuvântul înainte, ele transpun într-un limbaj simplu, accesibil nemijlocit tuturor creștinilor, o viziune teologico-liturgică de sinteză, proprie deja și caracteristică școlii de teologie liturgică ortodoxă transilvană, pe care IPS Sa o construiește și promovează de ani buni. O teologie care pune în dialog și fructificare încrucișată perspectiva înnoitoare asupra liturgicii deschise de preotul profesor Alexander Schmemmann în cartea sa despre *Postul Mare* (1976), cu orizonturile duhovnicești neopatrifice și de mare anvergură și profunzime ale preotului profesor Dumitru Stăniloae, din meditațiile sale despre *Drumul cu Hristos Mântuitorul prin Tainele și Sărbătorile Bisericii Ortodoxe* (*Ortodoxia*, nr. 2/1976, p. 402-416).

Suntem invitați astfel la un itinerar inițiativ – o călătorie împreună cu Hristos spre Hristos cel răstignit și înviat –, în două părți: o călătorie în Hristos spre Postul Mare, ritmată de duminicile celor șase săptămâni pregătitoare (cele patru ale Triodului și cele două premergătoare), și o călătorie cu Hristos prin Postul Mare, scandată de duminicile celor șase săptămâni ale Postului Mare propriu-zis. Volumul de față grupează optsprezece cuvinte de învățătură rostite pe parcursul anilor cu diverse prilejuri la Liturghiile marcând popasurile duhovnicești din duminicile săptămânilor de antrenament, în vederea intrării pregătiți în cursa duhov-

nicească a Postului Mare: Duminica lui Zaheu Vameșul, a Femeii Cananeence, a Vameșului și Fariseului, a Fiului Risipitor și a Înfricoșătoarei Judecăți.

În tematica lor, predicile schițează un mic tratat de spiritualitate, analizând condițiile subiective pe care credincioșii sunt chemați să le realizeze pentru a se putea angaja pe calea ascetică a celor patruzeci de zile de post, încheiată la poalele Golgotei Pătimirii și Învierii Domnului. Aceste șase condiții sunt: dorința de a-L vedea pe Hristos și de a-L ospăta la masa iertării (ca Zaheu), credința neabătută și smerită (a Cananeencei), rugăciunea de umilință (a Vameșului), căința și întoarcerea la Tatăl (a Fiului Risipitor), iubirea cu fapta a aproapelui (criteriul Judecății de Apoi) și iertarea tuturor (tema Evangheliei Duminicii Izgonirii), toate posibile pe fondul recunoașterii sincere a păcătoșeniei proprii, care știe că are nevoie de îndreptarea și vindecarea lui Hristos.

Fiecare duminică a Postului Mare propriu-zis propune, apoi credinciosului nu doar o temă de meditație, ci și un prilej de îmbrăcare în virtuțile lui Hristos: de întărire în dreapta credință, în Duminica Ortodoxiei și a Sfântului Grigorie Palama, de luare a crucii și urmare a lui Hristos, în Duminica Crucii, urmate de modele ascetice de pocăință și înviere spirituală: Sfântul Ioan Scărarul și Sfânta Maria Egipteanca. Pregătirea credinciosului cunoaște un crescendo pe măsură ce se apropie de Săptămâna Mare, în care participă și el la învierea lui Lazăr și intrarea lui Hristos în Ierusalim, la evenimentele cruciale din Joia și Vinerea Mare, la Cina cea de Taină, la Pătimirea mântuitoare și moartea pe Cruce, la plângerea Sa și la pogorârea Sa ca un biruitor la iad, începutul învierii Sale.

Duminicile Triodului sunt, pentru creștinii ortodocși, o școală indispensabilă și o călătorie inevitabilă. O școală a regăsirii și rezidirii de sine în jurul Cuvântului viu al Evangheliei lui Hristos, la a cărei absolvire suntem în stare să-L întâmpinăm cu florile virtuților și cu ramurile nevoiței postului, pentru a putea ieși astfel în întâmpinarea Celui ce vine în numele Domnului și a fi alături de El, lângă Golgota pătimirilor mântuitoare, și apoi în întâmpinarea Celui ce iese din mormânt ca dintr-o odaie de nuntă, frumos ca Mirele Bisericii și al inimilor noastre, ale tuturor.

Acum, în prag de nouă primăvară duhovnicească – când ne despart doar câteva zile de clipa când vom cânta „răsărit-a floarea postului și floarea pocăinței”, blând și delicat, smerit în fața tainelor de care dă mărturie cu iscusință păstorească, IPS nostru părinte Laurențiu ne pune înainte tuturor nu o simplă invitație părintească, ci un binevenit ghid de călătorie, o carte de însoțire, care să ne fie călăuză spre cea mai formidabilă călătorie dintotdeauna: călătoria cu Hristos, în Hristos și spre Hristos cel înviat.

Să-i mulțumim încă o dată părintescului nostru păstor pentru darul acestui minunat ghid de drum, pășind în această călătorie spre bucuria lui și a cerului.

Arhid. Prof. Dr. Ioan I. ICĂ jr

† Dr. LAURENȚIU STREZA,
Mitropolitul Ardealului

Din exilul păcatului
la Masa Împărăției

Călătorie cu Hristos spre Postul Mare

«Încredințați fiind că Hristos este cu noi până la sfârșitul veacurilor și că toată perioada vieții noastre nu este decât o trecere, un Pesah, împreună cu Hristos către Împărăția iubirii Sfintei Treimi, trebuie ca, în această călătorie tainică, să purtăm în suflete, în minte și în inimi candelile aprinse ale credinței noastre. În călătoria noastră cu Hristos suntem chemați să devenim noi înșine purtători de lumină, icoane vii ale Cuvântului viu și ziditor, pentru a-L putea întâmpina astfel pe Hristos cu florile virtuților pregătite, prin nevoițele postului, pentru împodobirea sufletelor noastre și pentru a putea, mai apoi, urca cu El spre Golgota, pentru a vedea astfel și lumina Învierii Sale. Călătoria noastră împreună cu Hristos, prin duminicile pregătitoare Învierii Domnului și, mai ales, prin rânduiala Postului Mare, ne reînnoiește și ne sporește viața noastră spirituală și ne apropie între noi.»

† Dr. LAURENȚIU STREZA
MITROPOLITUL ARDEALULUI

REDACTOR-ŞEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dr. Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2016 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu